443. 2.

# VERSLAG.

## I. Inleiding.

In het Voorloopig Verslag omtrent de hoofdstukken I en VII A der Rijksbegrooting voor de jaren 1946 en 1947 (Stuk no. 2, 300) werd op blz. 22 ten aanzien van Suriname en de Nederlandsche Antillen algemeen de hoop uitgesproken, dat de voorbereiding van staatkundige hervormingen, waardoor aan gerechtvaardigde wenschen van deze gebiedsdeelen zou worden te gemoet gekomen, goede vorderingen zou maken. Aansluitend daaraan werd de gedachte geopperd of het niet wenschelijk zou zijn, dat, mede ter versterking van de banden tusschen het Rijk in Europa en de West-Indische Gebiedsdeelen, een aantal leden van de beide Kamers der Staten-Generaal in de gelegenheid zou worden gesteld zich derwaarts te begeven om zich ter plaatse persoonlijk van de toestanden en de wenschen der bevolking op de hoogte te stellen. De Regeering juichte in haar antwoord [1]), waarin zij mede een exposé gaf nopens den stand der werkzaamheden met het oog op de bestuursvernieuwing in voornoemde gebiedsdeelen, dit laatste denkbeeld van ganscher harte toe.

De heer Romme diende daarop in de vergadering der Kamer van 12 November 1946 namens de vaste Commissie voor Indische Zaken [2]) de navolgende motie van orde in:

,,De Kamer,

overwegende, dat in het huidig tijdsgewricht herziening van de verhoudingen tusschen de onderscheidene gebiedsdeelen van het Koninkrijk der Nederlanden op den grondslag van de door H.M. de Koningin op 7 December 1942 afgelegde verklaring nopens deze verhoudingen, aan de orde is;

overwegende voorts, dat het wenschelijk is met het oog hierop nader contact te leggen tusschen de Staten-Generaal en de gebiedsdeelen Suriname en de Nederlandsche Antillen, hetgeen zou kunnen geschieden door afvaardiging van een aantal leden der beide Kamers;

verzoekt de Regeering aan de uitzending van een zoodanige commissie op korten termijn haar medewerking te willen verleenen, en gaat over tot de orde van den dag.'' [3])

Deze motie werd op 15 November d.a.v. door de Kamer zonder hoofdelijke stemming aangenomen. [4]) Op 6 December werd van den Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal bericht ontvangen, dat dit college het besluit had genomen haar medewerking aan de uitvoering dezer motie te verleenen. De Tweede Kamer machtigde daarop haar voorzitter de uit haar midden op te nemen leden te benoemen. [5]) Krachtens deze machtiging wees de Voorzitter der Tweede Kamer op 19 December 1946 als leden der commissie aan de heeren Bierema, Meijerink, Wagenaar en Logemann, terwijl te zelfder tijd door den Voorzitter van de Eerste Kamer als zoodanig werden benoemd de heeren Kropman en de Zwaan. [6])

De commissie, in eerste vergadering bijeen, benoemde tot haar voorzitter den heer Kropman en tot haar secretaris den heer de Nerée tot Babberich, commies-griffier van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. [1])

Op 3 Januari 1947 vergaderde de commissie ten tweeden male; tot het bijwonen van deze bijeenkomst waren mede uitgenoodigd de Minister van Overzeesche Gebiedsdeelen en voorts de heeren mrs M. de Niet, procureur-generaal bij het Hof van Justitie te Paramaribo, dr A. W. J. M. Desertine, voorzitter van de Staten van Curaçao, tevens rechter in het Hof van Justitie aldaar, C. C. de Rooy, wrnd hoofd van —, en Th. H. Bot, ambtenaar verbonden aan de VIIe Afdeeling (West-Indische Zaken) van het voornoemde Departement.

De Minister deelde mede, de Parlementaire Commissie als een commissie van bezoek te hebben aangekondigd; uiteraard is zij echter een autonome commissie, die zich desgewenscht kan oriënteeren daar, waar zij zulks nuttig oordeelt, omdat zij te gelegener tijd van haar bevindingen aan de Staten-Generaal, die haar deed afvaardigen, verslag zal hebben te doen.[2])

Heeft de Commissie een taak op het gebied van het nader brengen van Nederland tot de West-Indische Gebiedsdeelen, van de zijde van deze Gebiedsdeelen en het Ministerie zijn ook reeds stappen ondernomen ten einde tot nauwere samenwerking te geraken. Overleg, aldus de Minister, is gaande om zulks zijn uitdrukking te doen vinden in den vorm van eigen vertegenwoordigers van Suriname en de Nederlandsche Antillen in Nederland, als speciale adviseurs aan den Minister toegevoegd. Voorts verkeeren de voorstellen tot bestuursvernieuwing in deze deelen van het Koninkrijk in een ver gevorderden staat van voorbereiding; de heer Bot lichtte deze voorstellen, die een uitwerking zijn van het antwoord van H. M. de Koningin op de aan Haar aangeboden petities van de Staten van Suriname en Curaçao [3]), nader toe. Ten slotte gaf de Minister uiting aan zijn voornemen om, wanneer de situatie in Nederlandsch-Indië een zekere stabiliteit vertoont, een Rijksconferentie te doen plaats vinden, welke het karakter zal dragen eener ronde-tafelconferentie, aan welke samenspraak vertegenwoordigers van de West-Indische Gebiedsdeelen van het Koninkrijk zullen deelnemen.

De Commissie ontving daarna een tiental persoonlijkheden in gehoor, ten einde hun inzichten ten aanzien van de diverse problemen, die zich in Suriname en de Nederlandsche Antillen voordoen, te vernemen.

Na zich op deze en andere wijze in het algemeen zoo breed mogelijk georiënteerd te hebben, stelde de Parlementaire Commissie het volgende globale reisplan vast: vertrek uit Nederland 8 Januari 1947, aankomst te Paramaribo 11 Januari, verblijf in Suriname van 12 Januari tot 25 Januari, bezoek aan Curaçao van 25 Januari tot 14 Februari, met inbegrip van bezoeken aan Aruba, Bonaire, St Eustatius, Saba en St Maarten.

De Commissie achtte het voorts nuttig naar Willemstad voor een bespreking uit te noodigen den heer Cramer, secretaris-generaal van de Caribbean Commission en den assistent-secretaris-generaal voor economische zaken dezer commissie, mr Burger, oud-resident van Makassar, terwijl zij op haar doorreis in de Vereenigde Staten zou ontmoeten H. M.'s gezant in Mexico, prof. mr J. C. Kielstra, oud-gouverneur van Suriname en voorzitter der Nederlandsche delegatie in deze commissie, alsmede eenige Amerikaansche specialiteiten in Caraïbische zaken en andere persoonlijkheden.

---

[1]) Vergl. Memorie van Antwoord op de Hoofdstukken I en VIIA, (2, 300) blz. 31.

[2]) In deze commissie hadden op dien datum zitting de heeren: Romme, voorzitter, de Groot, Jockes, Logemann, Meijerink, Ruijs de Beerenbrouck, Tilanus, Vonk en Zandt.

[3]) Vergl. *Handelingen* Tweede Kamer, 1946/1947, blz. 176.

[4]) Vergl. ibidem, bl. 257.

[5]) Vergl. ibidem, blz. 676.

[6]) Vergl. ibidem, blz. 1013.

[1]) Vergl. *Handelingen* Tweede Kamer, 1946/1947, blz. 1037.

[2]) Omtrent doel en taak der commissie heeft de voorzitter op 12 Januari 1947 aan vertegenwoordigers der pers te Suriname het volgende communiqué verstrekt: ,,De Parlementaire Commissie is niet een Regeeringscommissie. Zij is samengesteld door de Staten-Generaal en wel in dier voege, dat elk der politieke partijen door een lid in de commissie is vertegenwoordigd. Het bezoek der commissie houdt verband met de te verwachten indiening van wetsontwerpen, die betrekking hebben op de vernieuwing van de staatsrechtelijke positie van Suriname binnen het Rijksverband en van wetsontwerpen, welke verband houden met de economische ontwikkeling en met sociale voorzieningen in dit Rijksdeel. Het Parlement acht het gewenscht om, waar het binnenkort geroepen is over zulke belangrijke onderwerpen betrekkelijk Suriname mede te beslissen, door middel van een commissie uit zijn midden directe aanraking te zoeken met het land en zijn problemen. De commissie zal gaarne op ruime schaal in persoonlijk contact komen met diegenen, die hun inzichten ter zake aan haar wenschen voor te dragen.''

[3]) Vergl. Gedr. Stuk., IIde Kamer, Zitting 1946—'47, no. 337; inmiddels zijn de betrokken voorstellen van wet ter fine van advies gezonden aan de Gouverneurs van Suriname en Curaçao.

De Commissie oordeelde het juist voor haar bezoek in de West-Indische Gebiedsdeelen in beginsel de navolgende gedragslijn vast te stellen: zoo spoedig mogelijk na aankomst en na de officieele ontvangst contact zoeken met personen en groepen in het betrokken gebied, waardoor de Commissie zich althans eenigermate een oordeel zou kunnen vormen nopens de aldaar levende wenschen en verlangens om eerst dan met het eigenlijke bezoek te beginnen.

Het is der Commissie een behoefte op deze plaats aan de Nederlandsche Regeering haar dank uit te spreken voor de medewerking, die zij heeft willen verleenen bij de voorbereiding van de reis der Parlementaire Commissie. Ook de niet ambtelijke organen, die haar bij deze voorbereidingen en bij de uitvoering hebben ter zijde gestaan, wenscht zij in haar dank te betrekken. Hierbij denkt zij in het bijzonder aan de vele diensten, die de Koninklijke Luchtvaartmaatschappij haar in verschillende werelddeelen heeft bewezen.

## II. Bezoek aan Suriname. [1])

§ 1. Nadat de Commissie in den middag van 11 Januari 1947 op het vliegveld Zanderij was geland en ontvangen door een commissie van verwelkoming en de besturen van een tweetal politieke organisaties, volgde een ontvangst ten Gouvernementshuize. Begonnen met een programmabespreking in aanwezigheid van den Gouverneur en eenige hoofdambtenaren, besteedde de Parlementaire Commissie den 13den Januari verder geheel aan het voeren van besprekingen met diverse politieke en andere groepeeringen en personen.

Van Dinsdag 14 Januari tot Donderdag 16 Januari bezochten de heeren Kropman, Meijerink, Wagenaar en Logemann, in gezelschap o.m. van den Gouverneur en den Voorzitter van de Staten van Suriname, de districten Commewijne en Marowijne.

In het Commewijne-district werden aangedaan Meerzorg, Nieuw Amsterdam (fort), Mariënburg (suikeronderneming van de Nederlandsche Handelmaatschappij), Tamanredjo, Alkmaar (scholenbezoek) en Moengo, alwaar de bauxietmijnen [2]) van de Surinaamsche Bauxiet Maatschappij werden bezichtigd. Voorts werden nog bezocht Wonoredjo, Moengo Tapoe (scholenbezoek) en Negerkreek, terwijl in het Marowijne-district Albina werd aangedaan.

Te zelfder tijd bezochten op 14 Januari 1947 de heeren Bierema en de Zwaan, alsmede de secretaris de bauxietondernemingen van de Surinaamsche Bauxiet Maatschappij en van de Billiton Maatschappij te Paranam, Smalkalden en Onverdacht.

Aan dezen tocht, die onder de leiding stond van het hoofd van het Departement van Sociale Zaken, mr M. de Groot, namen voorts deel de districtscommmissaris van het district Suriname, de heer H. Molenbrugge en de Statenleden Doelman, Bos Verschuur, Waller, Ferrier en Jongbaw, alsmede de griffier der Staten. Daags daarna bezochten de laatstgenoemde leden der Parlementaire Commissie in gezelschap van den directeur van het Departemnt van Openbare Werken en Verkeer, ir J. J. van Wouw, en de Statenleden Doelman, Bos Verschuur, Ferrier, Findlay, Karamat Ali en de Miranda, alsmede de heeren Schols en Herrenberg (hoofd van het Verkeerswezen) goudvelden langs den spoorweg, Kabelstation en een negernederzetting (Wakibasoe). Aan dezen tocht nam voorts nog deel de reeds eerder genoemde heer Molenbrugge.

Op 16 Januari werd een reis gemaakt naar het Commewijnedistrict onder leiding van den directeur van het Departement van Landbouw-Economische Zaken, dr Fernandes. Bezocht werden de suikeronderneming Mariënburg, de plantages Wederzorg en Voorburg met den koffie- en citrusaanleg ter plaatse, twee kindertehuizen, eenige scholen en kleinere landbouwbedrijven.

Vrijdag 17 en Zaterdag 18 Januari, Zondagavond 19 en Maandagmorgen 20 Januari besteedde de Commissie aan het ontvangen van personen en groepen, die den wensch daartoe te kennen hadden gegeven.

Van Maandagmiddag 20 Januari tot Donderdag 23 Januari bracht de Parlementaire Commissie, daartoe uitgenoodigd door en vergezeld van den Gouverneur, per schip een bezoek aan het district Nickerie. Als gasten voeren voorts mede de Statenleden Doelman, Ferrier, Findlay, Ho Asjoe en Karamat Ali, de administrateur van Financiën, de heer Specken, en ir J. J. van Wouw.

In Nickerie werden bezoeken gebracht aan de polders. aan Nannikreek [1]), aan werken ter irrigatie en waterkeering en aan het mechanisch rijstbedrijf van de heeren van Dijk.

Na haar terugkeer besteedde de Commissie den 24sten Januari aan besprekingen, nadat zij daags te voren in pleno een openbare avondvergadering der Staten van Suriname had bijgewoond. [2])

Voorts werden in den loop van haar verblijf in Suriname door de leden, al dan niet gezamenlijk en voornamelijk in of nabij Paramaribo, bezocht de vruchtenonderneming van den heer Waalwijk, de citruspakinrichting Soekibaka, de overdekte markt, een militair kamp, het kamp met geïnterneerde Duitschers, volkswoningen en erven in de Saramaccastraat te Paramaribo, de haven, den cultuurtuin met den proefaanplant van cacao en andere planten, inrichtingen van onderwijs van alle typen, het ziekenhuis met de geneeskundige school, het tehuis voor ouden van dagen ,,'s-Lands grond Boniface'', de R.-K. Vlechtschool, verschillende verwaarloosde plantages, diverse Gouvernementsvestigingsplaatsen, een Indianennederzetting, den Landsradiodienst en de Openbare Leeszaal.

De Commissie wil niet nalaten op deze plaats dank te brengen aan alle Surinaamsche autoriteiten en andere persoonlijkheden, die haar bij haar bezoek hun medewerking op zulke welwillende wijze hebben verleend.

§ 2 [3]). In politicis voerde de Commissie allereerst besprekingen met de Moeslim Partij Suriname [4]), die in het voorjaar van 1946 werd opgericht. Deze partij streeft allereerst naar algemeen actief en passief kiesrecht, zonder onderscheid van ras of geslacht en zonder eenig onderscheid, gebaseerd op meerdere of mindere ontwikkeling of meerdere of mindere welvaart, doch enkel gebonden aan het Nederlandsch onderdaanschap en de meerderjarigheid. Verder zag zij gaarne autonomie ontstaan, niet van boven opgelegd, maar groeiend van uit de laagste politieke levensgemeenschappen, alwaar zelfwerkzaamheid en zelfbestuur het eerste behooren te worden beproefd. Dit is naar de meening dezer partij de eenige weg voor een gezonde ontwikkeling van de autonomie-gedachte, welke alle mogelijkheden biedt voor uitgroeiing en expansie tot districts-autonomie en ten slotte tot een autonoom Suriname. Zonder deze levende autonomie is zelfs de hoogste status van Suriname in het Rijk slechts theoretisch en irreëel. Daarom behoort gestreefd te worden naar de volledige verwezenlijking van dorps- en districts-autonomie en daarna en/of daarnaast naar een geleidelijk en met gelijken tred losser wordend ver-

---

[1]) Vergl. de stukken (Stuk no. I) overgelegd ter griffie, ter inzage van de leden. Op diverse punten in Paramaribo waren spandoeken aangebracht, met de volgende opschriften:
*a.* ,,Baas in eigen huis! Zelfbestuur'';
*b.* ,,Wij willen zelf te zeggen hebben over de opbouw van ons land. Zelfbestuur'';
*c.* ,,Niet zoo: NEDERLAND-INDONESIË-Suriname-Curaçao'',
Maar zoo: NEDERLAND-INDONESIË-SURINAME-CURAÇAO''.
Over het geheele gebied verspreid waren voorts plakkaten aangeplakt van den volgenden inhoud:
*a.* ,,Zelfstandigheid zonder wapengeweld'';
*b.* ,,Baas in eigen huis!'';
*c.* ,,Zelfbestuur nu!'';
*d.* ,,Belofte 7 December 1942! De daad in ..... 1947'', en
*e.* ,,Atlantic Charter, vier vrijheden ook voor Suriname''.
Vergl. voorts over Suriname in het algemeen de recente uitgaven: mr A. van Traa, ,,Suriname 1900—1940'', Deventer 1946, en mr dr J. A. E. Buiskool, ,,Suriname nu en straks'', Amsterdam 1946.

[2]) Vergl. over bauxietwinning en verwerking: ir de Munnick ,,Het rijke ertsland Suriname'', Hengelo, 1946, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk I A).

[1]) Vergl. de kaart, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk II).

[2]) Vergl. de *Handelingen* dezer vergadering met bijlage, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk III).

[3]) Vergl. het overzicht van Surinaamsche economische en politieke toestanden, samengesteld door de redactie van ,,De Surinamer'', alsmede het memorandum van de Surinaamsche Gemeenschap op Curaçao en Aruba, met bijlagen, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. IV).

[4]) Vergl. omtrent de in deze partij en in de Islamietische groepen der bevolking levende wenschen een aantal nummers van het orgaan der Surinaamsche Islamietische Vereeniging en van dat der Liga van Hindostani's, de nota der eerstgenoemde Vereeniging, het Manifest van de ,,Sunnat Wal Jamaat'', en de nota van grieven, wenschen en verlangens der Hindostani's en Javanen in Suriname, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. V).

band met de overige Rijksdeelen. Sterk moet de decentralisatiegedachte worden doorgevoerd, niet alleen in staatkundig opzicht, doch ook ten aanzien van wetgeving, rechtspraak en financiën; de gedachte daarbij is te komen tot een vrije, zelfstandige bevolking, haar rechten uitoefenende in eigen rechtsgemeenschappen, waarin zij haar plichten leert zien en zelfwerkzaamheid kan ontplooien, naar eigen behoeften gedecentraliseerd en toch weer bij elkaar gehouden door de territoriale eenheid, en uiteindelijk overwelfd door een centraal Nederlandsch Gezag.

In de kringen der Moeslim-partij bleken voorts bezwaren te bestaan tegen de geldende strafwetgeving; zij staat afschaffing van het Wetboek van Strafvordering en invoering van een nieuw wetboek voor, gegrondvest op de beginselen van de Engelsche Strafvordering, terwijl naar haar meening het Wetboek van Strafrecht zooveel mogelijk in overeenstemming gebracht moet worden met het correspondeerende Nederlandsche Wetboek.

In aansluiting hieraan streeft de Moeslim-partij naar de reorganisatie van het politiewezen (Korps Gewapende Politie), waardoor dit aan den tijd aangepast wordt en zich op meer democratische wijze manifesteert. Op sociaal terrein wordt geijverd voor een betere arbeidswetgeving; voor betere landbouwvoorlichting; voor bevordering van de coöperatiegedachte en het dorpsverband; voor instelling van een sociaal welvaartsfonds en voor invoering van een stelsel van pensioenuitkeering bij ziekte en ouderdom en/of een stelsel van sociale verzekering voor alle burgers.

Werkelijke zelfregeering, aldus de vertegenwoordigers dezer partij, is ondenkbaar zonder economische onafhankelijkheid. Om de nieuwe organen te doen functionneeren en sociale welvaart met succes te bevorderen en te handhaven, is het noodzakelijk, dat Suriname niet blijvend in een staat van economische onmacht verkeert. Om dit te bereiken, behoort voor Suriname een welvaartsplan te worden ontworpen, waarvoor de middelen door Suriname en Nederland gezamenlijk worden beschikbaar gesteld.

Ten aanzien van het onderwijs werd betoogd, dat meer dan de helft der bevolking niet in een Westersche sfeer leeft en derhalve geen verstandelijke ontwikkeling bezit op den grondslag van het Nederlandsche onderwijs. Om hierin verbetering te brengen, behoort te worden gestreefd naar beter onderwijs, en wel door: afschaffing van het beperkt lager-onderwijs; door oprichting van ten minste één U.L.O.-school in elk district en door het invoeren van een stelsel van schoolbeurzen op 's lands kosten op alle scholen.

Als algemeen verlangen van alle Moeslims werd ten slotte de wensch naar voren gebracht tot gelijkstelling van alle religieuze gezindten: opheffing dus van het onderscheid tusschen de erkende en de niet erkende Kerkgenootschappen, en zulks bepaaldelijk ter bekostiging van de traktementen hunner geestelijke verzorgers en vergoeding van de door hen te maken kosten voor eigen godsdienstig of godsdienstig getint onderwijs. Het practisch ontbreken dezer gelijkstelling levert geestelijk verlies op voor de Moeslimbevolking, die geen behoorlijk opgeleide geestelijke leiders kan bezitten, zoolang deze niet is doorgevoerd.

Ook ten aanzien van de huwelijkssluiting was er een algemeen verlangen onder de Moeslims: onder gouverneur Kielstra is hun huwelijk erkend — al gaf dit rechtsdifferentiatie — doch de organisatie laat te wenschen over. Ook de registratie loopt niet, zooals zij het wel zouden wenschen. Naar hun meening zou de benoeming van een Islamietischen rechtsgeleerde (eventueel een Indonesiër) in het Hof van Justitie ter behandeling en berechting van huwelijksaangelegenheden een stap in de goede richting zijn.

De Parlementaire Commissie had vervolgens een bespreking met vertegenwoordigers van de Progressieve Surinaamsche Volkspartij. [1])

Haar wenschen komen neer op algemeen kiesrecht, op zelfbestuur voor de districten met invoering van een districtsraad, op invoering van een algemeen Nederlandsch burgerschap en gelijkstelling der godsdiensten. De Partij legde in dit verband een staatje over van de verdeeling der leden van de verschillende Kerkgenootschappen en de hun toegekende subsidies.

| | aantal | subsidie |
|---|---|---|
| Moeslims . . . . . | 44 000 | nihil |
| Evangelische broedergemeente | 36 000 | f 40 500 |
| R.-K. Kerkgenootschap . . . | 35 000 | ,, 24 700 |
| Hindostani . . . . . | 36 000 | nihil |
| Israëlieten . . . . . | 970 | ,, 7 800 |
| Herv. Gemeente . . . . . | 9 000 | ,, 18 000 |
| Evangelisch Luth. Gemeente . | 4 000 | ,, 9 000 |
| Andere Christ. gemeenten . . | 4 700 | nihil |
| Volgelingen van Confucius . . | 1 600 | nihil |
| Methodisten . . . . . | 400 | nihil |
| Vrije evangelisatie . . . . | 40 | nihil |

Ook deze partij pleitte voor vernieuwing van het onderwijs en zeer bepaaldelijk voor zorg voor goed vakonderwijs. Voorts achtte zij bescherming van het gezin — basis der samenleving — primair, evenals invoering eener goede sociale wetgeving en doelmatige ordening van het maatschappelijke leven, ten einde alle bevolkingsgroepen de mogelijkheid te bieden om zelf te zorgen voor de behartiging harer levensbelangen.

Ten slotte ontving de Parlementaire Commissie het bestuur van de Nationale Partij Suriname.[1]) Als belangrijkste desiderata dezer politieke vereeniging zijn aan te merken: zelfstandigheid van Suriname binnen het Rijksverband; instelling van een Surinaamsch burgerschap; erkenning der grondrechten; instelling eener volwaardige Volksvertegenwoordiging en verantwoordelijke centrale bestuursorganen, met toekenning van bestuurs- en regelingsbevoegdheid aan lagere (districts-) organen; geleidelijke uitbreiding van het kiesrecht tot algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht; sociale maatregelen op het gebied van volksgezondheid en volkshuisvesting; sociale wetgeving; bestrijding van den woeker; verbreiding en verdieping van het onderwijs, met betere onderwijzersopleiding. De Surinamers, aldus betoogde de voorzitter dezer partij, willen — het stond te lezen op spandoeken en plakkaten [2]) — baas in eigen huis zijn. Surinaamsche organen moeten aan Surinaamsche organen verantwoordelijk zijn. Zelfbestuur beteekent echter allerminst breuk met de Nederlanders! Maar wel, dat eigen Surinaamsche organen te beslissen zullen hebben over de krachten, die uitkomen.

In de Nationale Partij, aldus werd betoogd, kunnen alle ingezetenen, ongeacht ras of stand, hun plaats vinden; zij staat op het assimilatie-standpunt. De assimilatie vermindert evenwel de laatste jaren, omdat Gouverneur Kielstra de Aziatische groepen naar voren heeft gebracht (vergl. de huwelijkswetgeving en de regeling voor de eedsaflegging) tegenover het Creoolsche bevolkingsdeel; thans dreigt de geloofsquaestie uit te groeien tot een raciale aangelegenheid, hetgeen zeer ongewenscht geacht wordt. Het geprojecteerde welvaartsfonds kon de goedkeuring van het partijbestuur niet wegdragen: het is te beperkt en te schriel van opzet. Men zou het land moeten opengooien en op groote schaal tot mechanisatie van den landbouw overgaan, terwijl de belastingpolitiek — 50 % winstbelasting voor de naamlooze vennootschappen — grondig zou moeten worden herzien.

§ 3. In de samensprekingen met vele organisaties en met de vertegenwoordigers van onderscheiden bevolkingsgroepen gedurende het verblijf der Commissie te Paramaribo bleek, dat al deze kringen levendig belangstellen in het vraagstuk van het onderwijs. Algemeen was het besef, dat het volksleven eerst dan tot hoogeren bloei zal kunnen komen, indien de komende generatie, door deugdelijk onderwijs, organisch met de verschillende levensgemeenschappen verbonden, een betere vorming ontvangt dan met het huidige schoolsysteem bereikt wordt. Veelvuldig werd uiting gegeven aan de klacht over den onbevredigenden toestand van de schoolorganisatie, de inrichting der scholen en het onderwijs. [3])

De algemeenheid dezer klachten was voor de Commissie aanleiding bijzondere aandacht aan het onderwijsvraagstuk te wijden. Zij heeft zich allereerst laten voorlichten door den inspecteur van het onderwijs en daarna door bezoek aan scholen

[1]) Vergl. het programma dezer partij, met bijbehoorende stukken, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. VI).

[1]) Vergl. het manifest dezer partij en de notulen der bespreking van haar bestuur met de Parl. Commissie, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. VII).

[2]) Zie noot 1 op blz. 3.

[3]) Vergl. het Verslag der samenwerkende onderwijzersorganisaties, met bijlagen, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. VII A).

van diverse typen getracht een indruk te verkrijgen van het schoolsysteem en van het onderwijs. Het korte tijdsbestek van het verblijf in Suriname liet niet toe een grondig onderzoek in te stellen, doch ook bij vluchtige kennismaking met het onderwijs in dit gebiedsdeel springen de leemten zoo duidelijk in het oog, dat het ten volle verantwoord is hierover te rapporteeren.

Tot recht inzicht in het Surinaamsche onderwijsvraagstuk is het noodig in het kort de huidige organisatie van het schoolwezen te vermelden.

In *Paramaribo* wordt onderwijs gegeven in:

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 28 | scholen voor gewoon l.o.: | 9064 leerl., | 190 | leerkrachten |
| 5 | ,, ,, u.l.o.: | 3733 ,, , | 77 | ,, |
| 4 | ,, ,, m.u.l.o.: | 2430 ,, , | 87 | ,, |
| 2 | huishoudscholen; | | | |
| 1 | ambachtschool. | | | |

In de *districten* wordt onderwijs gegeven in:

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 10 | scholen voor gewoon l.o.: | 1977 leerl., | 46 | leerkrachten |
| 67 | ,, ,, beperkt l.o.: | 8996 ,, , | 181 | ,, |

In het *Boschland:*

32 Boschlandscholen met ± 900 leerlingen.

In de *Javaansche dorpen:*

5 desascholen.

De Javaansche desascholen en de Boschlandscholen staan buiten het Surinaamsche schoolsysteem; de laatste zijn door missie en zending opgericht voor de kinderen der Boschnegers en worden beschouwd als beschavingsscholen. In alle overige scholen is het Nederlandsch de voertaal van het onderwijs. Dit stelt de leerkrachten voor het zware taal-paedagogische probleem de kinderen, die in groote meerderheid een andere taal dan het Nederlandsch als spreektaal gebruiken, te onderwijzen in een hun van huis uit vreemde taal. In Nederlandsch-Indië is dit vraagstuk na jarenlang experimenteeren op de Hollandsch-Inlandsche scholen op bevredigende wijze opgelost door toepassing van een taalonderwijs-methode, die aansluit aan het kinderlijk denken in het eigen taalmilieu.

In Suriname is men zelfs aan het ernstig stellen van dit probleem nauwelijks toe, hetgeen bleek uit de gebruikte leerboeken, het leerplan en de methode van onderwijzen. Afzonderlijk spreekonderwijs, ten einde de Nederlandsche taal van den aanvang af in de kinderlijke denksfeer spontaan te leeren beheerschen, wordt niet gegeven. Deze leemte moet tot gevolg hebben, dat het onderwijs door het uitsluitend imitatieve gebruik van het Nederlandsch in hoofdzaak aan de functie van het kinderlijk geheugen appelleert en het kinderlijk denken niet tot ontwikkeling brengt. Enkele steekproeven in de onderscheiden klassen bevestigden dit op duidelijke wijze.

In deze grondfout van het Surinaamsch onderwijs zal slechts verbetering kunnen worden gebracht door de onderwijzersopleiding, die nu aan een drietal normaalcursussen geschiedt, om te zetten in een volledige kweekschoolopleiding; door voor de thans werkzame, onvoldoend opgeleide leerkrachten en voor de vele geheel onbevoegde leerkrachten taal-paedagogische herscholingscursussen te openen en voorts door nieuwe leerboeken te doen samenstellen, waarin de in Nederlandsch-Indië gewonnen ervaring grondig verwerkt wordt en die meer op het leven in Suriname, minder op het milieu in Holland gericht zijn.

Een tweede, remmend op den gang van het onderwijs inwerkend euvel is het ontstellend hoog absentisme der leerlingen. In de stad bedraagt dit gemiddeld 25 pct., in de scholen der districten 40 pct. Tijdens een bezoek aan een dezer districtsscholen in de omgeving van Paramaribo werd geconstateerd, dat 60 pct. der leerlingen afwezig was. Het behoeft geen nadere verklaring, dat onder zulke omstandigheden vruchtdragend onderwijs niet mogelijk is. Als reden voor deze traagheid in het schoolbezoek wordt opgegeven de heerschende armoede, waardoor de ouders niet bij machte zijn, hun kinderen behoorlijk te kleeden. In de districten komt daarbij de slechte toestand der wegen, die na een regenbui vrijwel onbegaanbaar zijn. Ook zullen de teleurstellende resultaten van het onderwijs er toe bijdragen, dat de ouders niet den gewenschten ijver aan den dag leggen hun kinderen geregeld naar school te zenden.

De twee inrichtingen van beperkt lager onderwijs, de z.g. b.l.o.-scholen, in de districten, die door de commissie werden bezocht, kunnen nauwelijks den naam van school dragen. De gebouwen zijn groote schuren; pl.m. 250 leerlingen van klasse 1 tot en met 6 zijn in één ruimte samengepakt; 4 tot 5 leerlingen zitten in een 2-persoonsbank, omdat er dien dag minder absenten zijn; de afscheiding tusschen de klassen is niet of nauwelijks te onderkennen; drie afdeelingen zijn gelijktijdig bezig een of andere leerstof klassikaal hardop te memoriseeren; de overige klassen werken op brokstukken van leien of vodjes papier, of lezen in groezelige, verouderde schoolboekjes. Een zenuwstorend lawaai stijgt uit deze kinderzee op, uit deze districtenschool in volle actie. Ten einde even met het hoofd der school te kunnen spreken, moeten de leden der commissie zich buiten het gebouw met zijn rumoer begeven. Uit dit gesprek zij nog aangeteekend, dat dit schoolhoofd in zijn 19-jarigen dienst aan deze school tweemaal gedurende 10 minuten bezoek van den inspecteur van het onderwijs heeft gehad. Deze mededeeling verklaart iets van de bevindingen.

De ongunstige resultaten van dit onderwijs zijn voorts mede te wijten aan de overvolle klassen, in het bijzonder in de lagere leerjaren. Formaties van 60 tot 80 leerlingen per klasse komen veelvuldig voor; aantallen van 100 en meer zijn zelfs geen zeldzaamheid. Indien hieraan nog wordt toegevoegd, dat ongeveer het vierde deel van de leerkrachten dezer b.l.o.-scholen ongegradueerde onderwijzers of kweekelingen zijn, die de moeilijkste taak in de school hebben, nl. om de leerlingen de eerste beginselen van de Nederlandsche taal bij te brengen, dan is het duidelijk, dat deze schoolorganisaties noodig reformatie behoeven, zoowel wat de gebouwen, de inrichting, den leermiddelenvoorraad, de methode van onderwijs, als wat de personeelsbezetting betreft.

Het is begrijpelijk, dat deze schooltoestanden wel eens van deprimeerenden invloed zijn op de werkkracht en werklust der leerkrachten. Een zekere ontstemming is in dezen kring der onderwijzers merkbaar over de wijze, waarop het Gouvernement bij de toeneming der schoolbevolking de kosten van de schooluitbreiding op de salarissen verhaalt. Eenige jaren geleden is het begrootingsbedrag voor Onderwijs gefixeerd; indien in eenig district nieuwe klassen moeten worden gevormd, wordt de meerdere uitgave hiervoor gedekt door vermindering van de bezoldiging der onderwijzers. Het komt der Commissie voor, dat deze tot haar kennis gebrachte klacht niet van grond ontbloot is.

Het onderwijs in de stad Paramaribo vertoont, dank zij de betere gebouwen en een doelmatiger personeelsbezetting, een gunstiger beeld dan in de districten. Evenwel is onder meer streven naar concordantie met de scholen in Nederland, het klakkeloos overnemen van de leerstof, die op de scholen in Nederland wordt onderwezen, oorzaak, dat men ook op deze inrichtingen nog niet de voor de Surinaamsche schoolbevolking geschikte methode van onderwijs volgt. Het verbalisme viert ook hier hoogtij. Zoolang op de U.L.O.-scholen met 8 leerjaren de leerlingen al in de 4de klasse met Fransch en in de 5de klasse bovendien met Engelsch geplaagd worden, kan niet gezegd worden, dat op deze onderwijsinrichtingen de regel verstaan en in toepassing gebracht wordt: dat het kind gegeven moet worden, wat des kinds is.

Aan het Surinaamsche schoolsysteem ontbreken een Algemeene Middelbare School en een voldoend aantal vakscholen, zoowel voor jongens als voor meisjes. Het aantal leerlingen van de m.u.l.o.-scholen, nl. 2430, rechtvaardigt de oprichting van een A.M.S., waarvoor de m.u.l.o. als onderbouw kan dienen.

Voorts is differentiatie van onderwijs na het algemeenvormend gedeelte door oprichting van ambachts-, landbouw- en handelsscholen dringend noodig; evenzoo huishoud- en industriescholen voor meisjes.

De Commissie heeft de pijnlijke ervaring opgedaan, dat aan het onderwijs in lichamelijke oefening op nagenoeg geen enkele school aandacht wordt besteed en dat dit leervak ook niet op het leerplan voorkomt. Gymnastieklokalen ontbreken, evenals sportvelden, bij de scholen. Evenmin zijn sportterreinen voor de jeugd in of om Paramaribo beschikbaar.

Het onderwijs aan de Boschneger- en Indianenkinderen, veraf gelegen in het boschland, is een probleem op zich zelf. De commissie heeft één schooltje in Moengo Tapoe, diep in het binnenland, bezocht. De 15 knapen en meisjes hadden volgens den onderwijzer reeds enkele jaren onderwijs in het Nederlandsch ontvangen, doch geen van hen was met onze taal te benaderen. De bevolking in dit dorp leeft er in een nog ongerepten natuurstaat. Het was der commissie niet mogelijk eenigen beschavenden invloed van deze school op de kinderen of de omgeving te constateeren. Zij had geen gelegenheid andere scholen van dit

type te bezoeken en onthoudt er zich van een conclusie uit dit enkele bezoek te trekken.

Samenvattend is de commissie tot de gevolgtrekking gekomen, dat het onderwijssysteem en de inrichting der scholen, zoowel als de methode van onderwijs en de personeelsbezetting, een grondige reconstructie behoeft. Zij is van oordeel, dat deze arbeid, die door den in 1946 nieuwopgetreden inspecteur, een Indisch onderwijsman, met energie en inzicht is aangevangen, voor één man te zwaar geacht moet worden en dat versterking van het inspectie-apparaat noodzakelijk is.

De Commissie heeft zich door verschillende besprekingen met geneeskundigen, afkomstig van de geneeskundige school te Paramaribo, een indruk verworven omtrent de in die kringen levende gevoelens. Kort geresumeerd, komen deze klachten en wenschen op het volgende neer:

Konden vroeger de abituriënten van de Geneeskundige School binnen 6—8 maanden in Nederland het artsexamen afleggen, waarvan bekende Surinaamsche artsen (w.o. wijlen prof. Flu) gebruik hebben gemaakt, later werden steeds meer examens geëischt. Behalve het semi-arts- en artsexamen moeten thans de doctorale examens overgedaan worden, zoodat de in Nederland door te brengen tijd, noodig voor het artsexamen, ongeveer 3 jaar bedraagt. De medische faculteit te Groningen gaf nog geruimen tijd vrijstelling van het doctoraal examen, in de hoop, dat de overige medische faculteiten dit voorbeeld zouden volgen. Doch toen dit niet gebeurde, aldus wijlen prof. Flu in een onderhoud met Surinaamsche medici, móést de Groningsche faculteit het voorbeeld van de overige medische faculteiten volgen om te voorkomen, dat op de Groningsche faculteit een stempel van minderwaardigheid zou worden gedrukt. Het doctoraal examen werd geëischt, nadat enkele abituriënten van de Geneeskundige School in Nederland een slecht figuur sloegen.

Kon men vroeger binnen een jaar het artsexamen in Nederland afleggen, voor velen is nu 3 jaar, na een voorafgaande studietijd van 7½—8 jaar in Suriname, niet alleen niet aantrekkelijk, maar vaak ook ondoenlijk. Het artsexamen kon vaak omzeild worden door onmiddellijk te specialiseeren in een bepaald onderdeel der geneeskunde, zonder doctoraal- en artsexamen; dit specialiseeren duurde op zich zelf echter reeds minstens 3 jaar en daarna werd dan nog gepromoveerd.

In het afgeloopen jaar kwam nu het bericht, dat de Surinaamsche medici zonder het Nederlandsch artsexamen ook niet meer zouden worden toegelaten om te specialiseeren in een bepaald onderdeel der geneeskunde. Onder de thans bestaande voorwaarden zou derhalve de Surinaamsche medicus ten minste nòg 6—7 jaar extra in Nederland moeten studeeren (na een voorafgaande studie in Suriname van 7½—8 jaar!), nl. 3 jaar voor doctoraal en arts, plus ten minste 3 jaar voor specialistische opleiding! Niet alleen is studeeren in Nederland niet meer aantrekkelijk voor den Surinaamschen medicus, doch het is practisch onmogelijk, gezien den langen tijd extra, aangenomen, dat het hem gelukt onmiddellijk na het Nederlandsch artsexamen een assistents-plaats te vinden!

Dit is de belangrijkste reden waarom de Surinaamsche medicus nu de Nederlandsche faculteiten begint te ontwijken en omziet naar andere studiemogelijkheden en naar andere landen trekt, vooral naar Amerika en vóór den oorlog ook naar Engeland, omdat hij in die landen binnen een jaar het artsenexamen kan afleggen.

Vóór den oorlog en ook thans trekken Surinaamsche jongelui ook wel naar Batavia, waar zij vrijgesteld zijn van het doctoraal examen en binnen een jaar het artsexamen kunnen afleggen. Het Bataviaasch artsexamen is geheel gelijkgesteld aan het Nederlandsch artsexamen en voor de eventueele uitoefening van de geneeskundige praktijk in Nederland met het Bataviaasch examen is alleen viseering noodig van het diploma door de Utrechtsche Medische Faculteit.

Om den langen studietijd van 3 jaar (doctoraal en arts) in Nederland te omzeilen, trekken de studenten van de Geneeskundige School ook enkele jaren naar Nederland, vóórdat zij geheel afstudeeren in Suriname.

Zoo worden de Surinaamsche studenten in Nederland zelfs toegelaten tot de studie voor het doctoraalexamen, nadat zij in Suriname het ,,2de Natuurkundig gedeelte'', het aequivalent van het ,,2de Gedeelte Candidaatsexamen'', hebben afgelegd. Dit is toe te juichen, doch hierin schuilt een groote onbillijkheid. Men stelt dan een student met een afgelegd 2de Natuurkundig gedeelte (2de Gedeelte Candidaats) voor verdere studie in Nederland volkomen gelijk met een volledig afgestudeerden medicus van de Geneeskundige School. De student met het 2de Natuurkundig gedeelte heeft in Suriname 3—4 studiejaren achter den rug, terwijl de volledig afgestudeerde 7—8 jaar heeft gestudeerd.

Indien de medische faculteiten in Nederland — die in deze zaak toch autonoom zijn — zouden medewerken, meende men dat het billijk zou zijn, dat zij, evenals vroeger Groningen en thans Batavia, Amerika en Engeland, aan de volledig afgestudeerden van de Geneeskundige School wéér vrijstelling van het doctoraal examen zouden verleenen, zoodat het artsexamen in ongeveer een jaar kan worden afgelegd, met daarbij nog voldoenden tijd beschikbaar voor specialiseeren en promotie.

Wat de medische school betreft, zou naar het oordeel der Parlementaire Commissie de vernieuwing van het Ziekenhuis aanleiding geven tot herziening van de organisatie in de richting van nauwer contact met de moederlandsche wetenschap. Men zou kunnen denken aan regelmatige détacheering van Nederlandsche hoogleeraren of hoofdassistenten, aan een rectoraat, door détacheering te bezetten, aan gelegenheid tot specialiseering met het oog op functies in de tropen voor medische studenten uit Nederland, enz. Hoewel omzetting van de geheele wetenschappelijke sfeer in die van een volgroeide medische faculteit niet actueel is, bereikten de Commissie wel opmerkingen, die gebrek aan zelfstandigheid van oordeel en onvoldoende wetenschappelijke wakkerheid noemden als gevaren, waartegen een school als deze geen voldoende waarborgen zou kunnen bieden in haar betrekkelijk isolement. Ook in dit verband schijnt het der Commissie toe, dat nauwere banden met de medische opleidingsinstituten in Nederland ongetwijfeld van groot nut voor Suriname zouden kunnen zijn.

De Parlementaire Commissie heeft er zich door verschillende besprekingen van kunnen overtuigen, dat in kerkelijke kringen naast belangstelling voor kerkelijke zaken ook interesse bestaat voor de politieke ontwikkeling van het gebiedsdeel, al houden de kerkgenootschappen zich uiteraard buiten de actieve politiek. Sterk leefde de gedachte om den band met Nederland zoo hecht mogelijk te houden en daarom werd gewezen op de wenschelijkheid, dat met de komende hervormingen zooveel mogelijk spoed betracht zou worden.

Voorts werd betoogd, dat in de toekomst meer dan voorheen de eigen landskinderen zouden moeten kunnen medebepalen wie van uit het Moederland naar Suriname worden uitgezonden; gevraagd worden menschen met sociaal begrip voor de Surinaamsche verhoudingen, met liefde voor het land. Dit geldt bepaaldelijk bij uitzending van groepen (immigratie) in kolonieverband. Voor de geestelijke verzorging dezer groepen zouden deze groepen zelf zorg moeten dragen.

Een belangrijke plaats in de Surinaamsche Maatschappij neemt de Unie Suriname in [1]), een jonge, actieve organisatie, die naast de behartiging van sociale en economische belangen, voorshands haar streven bepaaldelijk richt op verzorging der cultureele nooden van het Surinaamsche volk. Uit een onderhoud met het bestuur bleek der Commissie, dat de Unie 3000 leden telt uit alle bevolkingsgroepen, in het stadsdistrict intellectueelen en handarbeiders, daarbuiten meest landbouwers. De Unie wil de verschillende bevolkingsgroepen nader tot elkander brengen (assimilatie); zij streeft naar een verdieping en verbreeding van het Surinaamsch inzicht en naar opbouw van het Surinaamsche volkskarakter. Daartoe verspreidt zij pamfletten in eenvoudige taal; daartoe heeft zij voorts o.m. een gestencilde schoolbibliotheek in het leven geroepen, ten einde via de kinderen de ouders te bereiken.

De Commissie heeft zich mede georiënteerd ten aanzien van het cultureele leven zelf. Op dit gebied moet wel zeer veel opbouwend werk worden verricht. In de bioscopen worden vrijwel alleen Amerikaansche films van matig allooi vertoond, terwijl de trait d'union met Holland via nieuwsfilms en documentaires wordt gemist, een enkele uitzondering daargelaten. Concerten worden zeer zelden gegeven. In dit verband moet het loffelijk streven van den Surinaamschen Kunstkring tot opheffing van het cultureele peil worden vermeld. Schilderijententoonstellingen en dergelijke zijn vrijwel onbekend. De aanvoer van goede lec-

[1]) Vergl. de nummers van het weekblad dezer organisatie, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. VIII).

tuur en literatuur, van weekbladen en dagbladen uit Nederland laat alles te wenschen over. De dagelijksche voorziening met nieuws geschiedt door middel van een viertal bladen, die des Maandags (Dinsdags), des Donderdags en des Zaterdags verschijnen; zij hebben een kleine oplaag en een beperkte spreiding. [1])

Ten einde inzicht te verkrijgen in de sociale verhoudingen heeft de Commissie gemeend zich allereerst te moeten oriënteeren op het gebied van het vakvereenigingsleven. Ter zake had zij een onderhoud met het bestuur van de Surinaamsche Mijnwerkers Unie [2]), die 2200 leden telt. Het bestuur bracht wenschen naar voren ten aanzien van de huisvesting der arbeiders en de loonen, die ten opzichte van de prijsstijging ernstig zijn achtergebleven. Ook de rechtspositie der vaste arbeiders bij de bauxietmijnen behoeft, aldus betoogde men, noodig regeling; de onlangs ingestelde bemiddelingsraad is een eerste stap in de goede richting. Voorts werd gepleit voor een billijke vacantieregeling.

Verder stond de Commissie een vertegenwoordiger der Surinaamsche Werknemers Federatie [3]) — 900 leden tellende, verdeeld over verschillende kleine vakbonden — te woord. Deze vertegenwoordiger, die tevens president was van de Liga van Gekleurden, betoogde o.m., dat Nederland te kort geschoten was in zijn taak, Suriname een Nederlandsch karakter te geven en de inwoners tot Nederlandsch voelende onderdanen op te voeden. Zoo zal thans op korten termijn de arbeidende bevolking moeten worden voorbereid op het dragen van zelfbestuur door vernieuwing en herziening van het onderwijs, terwijl de geheele bevolking door sterke opvoering van het intellectueele peil voor uitgebreide zelfregeering moet worden gereedgemaakt. Ook in den kring der Surinaamsche Werknemers Federatie leven diverse staatkundige verlangens als b.v. uitbreiding van het kiesrecht tot uiteindelijk algemeen kiesrecht en instelling van een Surinaamsch burgerschap.

Ook had de Parlementaire Commissie een bespreking met het bestuur van den Surinaamschen Haven- en Transportarbeidersbond, opgericht in 1919. De leden van dezen bond — 562 in aantal — zijn werkzaam bij het z.g. gemengd bedrijf, doch zij worden niet erkend door en evenmin tewerkgesteld bij de K.N.S.M., hetgeen zij gaarne zouden wenschen. Het bestuur wees op den minder gunstigen toestand der meeste arbeiderswoningen in Suriname, terwijl het verder op breede sociale voorzieningen aandrong.

Voorts ontving de Commissie het Surinaamsch Verbond van Vakvereenigingen, dat in relatie staat met het N.V.V.; bij dit verbond zijn aangesloten een Visschersbond, een Boscharbeidersbond, een Schildersbond, een Werkvrouwenbond en een Tuinliedenbond. Ook dierzijds werden klachten vernomen nopens de sociale bescherming der arbeiders, terwijl verbetering van de woningtoestanden dringend noodzakelijk werd geacht. Bij de boscharbeiders speelt de geneeskundige voorziening een rol van beteekenis, wanneer zij voor langen tijd in het bosch werkzaam zijn: hier is voorziening geboden.

De Commissie stond vervolgens te woord het bestuur van den Bond van Personeel in Overheidsdienst [4]) (Afdeeling Openbare Werken en Verkeer), die 400 leden telt, verdeeld over arbeiders, werkzaam bij den Landsspoorweg, aan straten en wegen, bij het steenbedrijf Phedra, op Beekhuizen en bij het telefoonbedrijf. De klacht van het bestuur was het veel te geringe loon, geaccentueerd door het ontbreken van een regeling van de rechtspositie der betrokkenen, die geen bestaanszekerheid hebben. Personeel, dat langer dan 15 jaar dient, is nog ,,los'' arbeider. Er is geen behoorlijke vacantieregeling en geen achturige werkdag; er is geen pensioenregeling, wanneer men minder dan 25 jaren dienst heeft.

Was bij laatstgenoemden bond de loonregeling een der voornaamste grieven, de Vereeniging van Gouvernements-Bureau Ambtenaren [1]) (300 leden) had dezelfde klacht ten aanzien van de geldende salarisregeling, die niet in overeenstemming is met den op oorlogsniveau blijvenden levensstandaard. Voorts meende het bestuur dezer vakvereeniging, dat uitbreiding, verdieping en vernieuwing van het onderwijs, met ruimere toekenning van studiebeurzen op elk gebied, ter vorming van de landskinderen voor de hun toegedachte taak, een der eerste verbeteringen is, die moeten worden aangebracht. De komende uitbreiding der deelneming van de landskinderen aan het bestuur na inlossing van de Koninklijke belofte van 1942 dringt hiertoe. Het bestuur juichte uitwisseling van ambtelijke krachten tusschen Suriname en Nederland van harte toe; aan de ambtenaren uit Nederlandsch-Indië, die in Suriname gedetacheerd waren geweest als districts-commissarissen, bewaarde men de beste herinneringen.

Ook met het bestuur van den Katholieken Volksbond ,,St. Joseph'' [2]) wisselde de Commissie van gedachten. Op sociaal gebied werd aangedrongen op verbetering van de volkhuisvesting, in het bijzonder wat arbeiderswoningen aangaat. Het ziet er heel slecht uit met den woningtoestand der arbeidende klasse, die veel groote gezinnen telt en waarvan de — economisch gezien, zoo belangrijke — groei der bevolking goeddeels afhangt, aldus het bestuur. Het is, zoo betoogde men verder, een zeer laakbare gewoonte om geen woningen te verhuren aan groote gezinnen; daarom bouwe men allereerst behoorlijke volkswoningen voor den werkman en de met hem gelijk te stellen categorieën. Ook op het gebied van de arbeidstoestanden kwamen wenschen naar voren; al zijn de arbeidsverordening en de arbeidsbemiddelingscommissie eerste stappen in de goede richting, toch behoort er op dit gebied nog veel gedaan te worden. Loonregeling en werkprestaties, aldus werd opgemerkt, behooren naast loonkorting en ontslag ter beoordeeling aan een daartoe in te stellen commissie te worden onderworpen. Het idee van de instelling van een arbeidsraad kwam in dit verband naar voren.

De behandeling der werknemers van de zijde hunner Nederlandsche werkgevers is veelal niet geschikt om waardeering voor en verknochtheid aan het Nederlandsche gezag te kweeken. Voorts werden klachten vernomen omtrent de kosten van de verlichting en de watervoorziening, terwijl ook de geneeskundige hulp en verzorging — in de stad redelijk te noemen — in de districten voor aanzienlijke verbetering vatbaar schijnt.

Bij een bespreking, die de Commissie had met de bestuurderen van de Surinaamsche Arbeiders Centrale [3]), kwamen klachten naar voren ten aanzien van het recht van vergadering en vereeniging. Bij het eerste te veel ingrijpen en contrôle van hooger hand — al is dit beter geworden na den oorlog —, bij het andere te weinig leiding van boven af.

De S.A.C. streeft naar bestaanszekerheid voor de arbeiders, naar sociale voorzieningen op het gebied van volkswoningbouw, volkshygiëne, ouderdomspensioen en dergelijke. Ook oordeelde deze Centrale nationalisatie van de openbare nutsbedrijven noodig; de prijzen toch voor water en licht zijn voor de arbeiders veelal te hoog, terwijl er te weinig water verstrekt wordt in de droge maanden (40 l. per dag). Er is destijds, aldus werd betoogd, een gewaardeerd begin gemaakt met sociale maatregelen, doch het tempo is veel te traag. Zeer krachtig pleitte het bestuur verder voor goed vakonderwijs en voor intensieve bestrijding van den woeker, die tot 120 % oploopt, terwijl in de pandhuizen tot 32 % wordt gemaakt. Ook de recreatiemogelijkheden voor de arbeidende bevolking laten alles te wenschen over. Naar de meening van het bestuur der S.A.C. heerscht er langzamerhand een zekere spanning; met spoed moet ingegrepen worden, ten einde in de allerdringendste sociale misstanden te voorzien.

De Surinaamsche jeugd heeft aan het streven van de Suri-

[1]) Vergl. de exemplaren dezer bladen, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. IX).
[2]) Vergl. de door het bestuur der S.M.U. ingezonden nota over art. 13 van het Programma der Nationale Partij Suriname, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk X A).
[3]) Vergl. de nota, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk X B).
[4]) Vergl. de notulen dezer bespreking, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk X C).

[1]) Vergl. de nota dezer Vereeniging met bijlagen, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk X D).
[2]) Vergl. de door het bestuur ingezonden nota, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk X E).
[3]) Vergl. de stukken, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk X F). De S.A.C. heeft een film doen vervaardigen, ,,De keerzijde van de medaille'': zoodra deze film hier te lande aanwezig is, zal den leden der Staten-Generaal de gelegenheid worden geboden een vertooning ervan bij te wonen.

naamsche Arbeiders Centrale naar betere recreatiemogelijkheden voor jeugd en arbeidende bevolking kleur en steun gegeven door een optocht, gedurende denwelken een manifest [1]) aan de Parmentaire Commissie werd overhandigd. Hierin werd betoogd, dat te Paramaribo, zooals ook elders in het land, speelterreinen en sportvelden zoo goed als geheel ontbreken, reden waarom men de aandacht der commissie daarop vestigde. In het onderhoud met de Kamerafvaardiging had het bestuur der S.A.C. doen opmerken, dat wel terreinen voor noodzakelijken woningbouw, maar niet voor even noodige speelweiden beschikbaar worden gesteld.

Op sociaal gebied werden voorts klachten vernomen van den Bond van Oud Militairen; hun pensioenregelingen zijn gebaseerd op verschillende valuta's, terwijl hun geen duurtetoeslag wordt toegekend. Ook uit de kringen der oorlogsveteranen uit den laatsten oorlog kwamen diverse wenschen naar voren. Er is nog een achterstand in de afrekeningen (bonussen), die schrijnend is, vooral waar het soms gaat om gelden, bestemd voor de nabestaanden van gesneuvelden. Een aantal (98) dezer gedemobiliseerden heeft de handen uit de mouwen gestoken en de N.V. Emergo [2]) opgericht om op de oude koffieplantage Slootwijk coöperatief den kleinen landbouw te gaan beoefenen, aan welk initiatief van de zijde van het Gouvernement steun wordt verleend.

De Commissie wisselde nog van gedachten met de afdeeling Suriname van de Young Women Christian Association, die 200 leden telt. De Y.W.C.A. betoogde, dat de beroepskeuze voor meisjes te gering is, terwijl de lage loonen in de bestaande beroepen aanleiding geven tot het ontstaan van sexueele misstanden, mede ook, omdat de huwelijkskansen, gezien de beperkte welvaart, zeer gering zijn, reden waarom laat of niet getrouwd wordt. De Y.W.C.A. beijvert zich voor beroepsopleiding, naast nijverheidsonderwijs en vervolgonderwijs. Ook de ouderdomsvoorzieningen voor de alleenstaande vrouw laten alles te wenschen over. De vereeniging heeft contact opgenomen met den Minister van Sociale Zaken.

In dit verband is het der Commissie gebleken, dat aan de vorming buiten schoolverband in Suriname weinig of geen aandacht wordt besteed. Eerste vereischte schijnt ook hier doelmatige woningbouw, waardoor aan het groote euvel van het samenwonen in zeer kleine ruimten — met alle zedelijke gevolgen van dien — een einde komt. De Y.W.C.A. tracht de meisjes van de betere klassen te bereiken, doch voor het volksmeisje wordt weinig gedaan, aldus luidde een klacht, die de Commissie vernam. Gelukkig is daar nu eenige verbetering in te bespeuren; er is onderricht in wat men zou kunnen noemen de dagelijksche verzorging des levens. In 19 groepen ontvangen 386 meisjes wekelijks afwisselend onderricht in wondverzorging, babyzorg, wering van besmettelijke ziekten, handwerken, huishoudelijke zaken, enz.

Ten einde zich zoo goed mogelijk te oriënteeren op het gebied van de volksgezondheid en de volkhuisvesting — op welk terrein, gelijk boven bleek, vrijwel unaniem wenschen tot verbetering bestaan —, heeft de Parlementaire Commissie, na zich door bezichtiging van verschillende wijken en erven en het hospitaal een algemeenen indruk verworven te hebben, het wenschelijk geoordeeld, een vergadering te beleggen met een aantal geneeskundigen (26), apothekers (5) en tandartsen (4) uit Paramaribo en omstreken, ten einde hun meening omtrent deze aangelegenheden te vernemen. [3])

De gezondheidstoestand in Paramaribo is — gezien den algemeenen toestand — niet ongunstig; er komt lepra, weinig malaria, doch relatief veel filaria voor; een en ander was gebleken bij het keuren van de schutters in het begin van den oorlog. Naar de meening der artsen was vooral het ontbreken eener behoorlijke rioleering oorzaak van de filaria, die practisch alleen in de stad voorkomt (stadsbeenen!), waar de dichte bevolking, de slechte woningtoestanden en het gebrek aan een behoorlijke watervoorziening even zoovele voor het ontstaan dezer ziekte gunstige factoren schijnen te zijn. Saneering is hier gewenscht door het aanleggen eener behoorlijke rioleering, door uitbreiding van het waterleidingnet en opvoering der dagelijksche capaciteit, door behoorlijke volkshuisvesting (bouw- en woningverordening), maar zeker niet minder door intensieve volksopvoeding en volksvoorlichting op dit gebied. Ook de voeding onder de arbeiders is te eenzijdig en behoort onderwerp eener systematische propaganda te worden. Er is wel tuberculose, die door opneming in het ziekenhuis en in niet gevaarlijke gevallen door behandeling thuis, wordt bestreden. Hierbij doet zich echter zoowel het gebrek aan ziekenhuis- als aan sanatoriumruimte gevoelen. De gelden voor den bouw van een nieuw ziekenhuis, binnen het kader van het Welvaartsfonds uitgetrokken, kwamen in dit verband aan de geneesheeren te gering voor. Voor de medische propaganda — die nog in haar kinderschoenen staat — moet een veel grooter bedrag worden uitgetrokken. Ook voor de medische statistiek, het lepra-onderzoek en dergelijke moeten ruim gelden gevoteerd worden.

Over de watervoorziening [1]) werd nader vernomen, dat deze in den regentijd niet onvoldoende is; de capaciteit is echter in de andere jaargetijden bepaald onvoldoende, terwijl het water, en het gebruik van de er bij behoorende apparaturen (standpijpen) voor den gewonen man te duur zijn. De buitenwijken van de stad zijn niet of nauwelijks aangesloten. De afvoer van het water laat eveneens te wenschen over; de Commissie heeft zich daarvan overtuigd door een bezoek aan de Steenbakkersgracht. Ook aan den schoonmaak der afvoerleidingen (meest grachten) ontbreekt het een en ander. Ook hier zou doelmatige voorlichting haar nut kunnen hebben.

In de buitendistricten, waar veel bilhartzia voorkomt, zijn te weinig geneesheeren werkzaam, terwijl die er zijn onder de moeilijkst denkbare omstandigheden en zonder voldoende hulp en hulpmiddelen moeten werken.

De medische en tandheelkundige verzorging op de scholen laat zeer veel te wenschen over; het ziekenfondswezen is slecht georganiseerd. [2])

Ook van de zijde der medici werd de noodzakelijkheid van het beschikbaar stellen van speelterreinen voor de jeugd warm bepleit.

Voor wat de opleiding aangaat, verwezen zij naar het hierboven opgemerkte aangaande de geneeskundige school; van de zijde der tandartsen werd er over geklaagd, dat de tandheelkundige opleiding geheel vrij was en in handen van particulieren; men drong op regeling aan.

De Parlementaire Commissie had nog een onderhoud met een deputatie van Indianen. Hun voorman betoogde, dat met hen, als zijnde de oorspronkelijke bewoners, niet voldoende rekening werd gehouden. Zoo had hij bezwaar tegen de houtretributie en de port d'armes (wapenbelasting), die door zijn stamgenooten moeten worden opgebracht. Ook wilden zij gaarne ter Rijksconferentie vertegenwoordigd zijn, terwijl op sociaal gebied gevraagd werd om een betere geneeskundige voorziening, met name voor de ver in het binnenland levende stammen. Klachten bracht hij voorts naar voren over het onderwijs.

In den economischen sector is het primaire probleem het gebrek aan arbeidskrachten. Voorshands klemt dit het meest in den (grooten) landbouw [3]); als sprekend voorbeeld moge dienen de suikeronderneming „Mariënburg", die vroeger met ca 5000 arbeiders werkte, terwijl er nu ca 700 werkzaam zijn, met als gevolg, dat groote deelen van de onderneming braak liggen en de suikerproductie in Suriname nauwelijks voldoende is om de eigen behoefte te dekken. Overwogen wordt op het oogenblik door de plantage-eigenaars of mechanisatie hier redding kan brengen. Import van voor het werk op dit soort ondernemingen geschikte arbeidskrachten (Javanen, enz.) schijnt niet meer mogelijk; eerder bestaat er onder de op Suriname gevestigde Indonesiërs het verlangen om naar het eigen land terug te keeren.

Het tekort aan arbeidskrachten is een euvel, waar alle grootere landbouwbedrijven mede te kampen hebben; voor zoover het

[1]) Nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk X G).

[2]) Vergl. de stukken, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk X H).

[3]) Vergl. het jaarverslag van den dienst der Volksgezondheid, 1938/1942, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk XI A).

[1]) Vergl. het boekje: 10 jaar waterleidingbedrijf in Suriname 1932—1942, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk XI B).

[2]) Vergl. het boekje over het ziekenfondswezen in Suriname, door Ph. J. Redmond, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk XI C).

[3]) Vergl. het rapport „De Landbouw in Suriname", nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk XII A).

koffieondernemingen betreft, zijn er daarenboven nog de preferente schulden van de koffiecentrale, die zwaar op de ondernemingen drukken. Het bestuur van de Surinaamsche Landbouwvereeniging, waarmede de Commissie een onderhoud had, was van oordeel, dat een behoorlijke bevolkingsregistratie in den vorm mede van een arbeidersregistratie haar nut zou kunnen hebben; tot nu toe zijn alleen zij, die belasting betalen, behoorlijk geregistreerd. Ook zou een intensieve voorlichting op landbouwgebied nuttig werken.

De kleine landbouw, die een rooskleuriger aspect biedt, wordt veelal bedreven door de Hindostansche bevolkingsgroep [1]), die in gezinsverband werkt en die voor eigen gebruik minder noodig heeft dan b.v. de Creoolsche stadsbewoner. Wel heeft deze economisch sterke groep, die zich gestadig uitbreidt, behoefte aan meer landbouwgronden, zooals der Commissie o.m. bleek uit een bespreking met 50 landbouwers uit de Saramaccastreek.

In het district Nickerie [2]), waar de rijstcultuur op een hoog niveau staat, voerde de commissie verschillende besprekingen met landbouwers en deskundigen op het gebied van den rijstbouw. De instelling van den Rijstadviesraad werd toegejuicht; klachten werden vernomen over de rijstprijspolitiek van het Gouvernement, die aan een loonenden verbouw van dit product in den weg zou staan. Met klem werd aangedrongen op de stichting van een rijstproefstation, en op verdere inpoldering in het Nickeriedistrict, ten einde meer gronden voor de rijstcultuur te verkrijgen. Mechanische rijstbouw zou de productie aanzienlijk kunnen verhoogen en loonender doen zijn. Voorts zou gezocht moeten worden naar nieuwe markten, iets wat gaat klemmen, wanneer de huidige vraag naar rijst zal dalen en het aanbod toeneemt. Men dacht daarbij bepaaldelijk aan Demerara en Trinidad. Uitbreiding van het aantal rijstpelmolens, dan wel stichting van een grooten, coöperatief werkenden, centralen molen zou in Nickerie winst afwerpen, terwijl ook in dat district veel aandacht zou moeten worden geschonken aan de landbouwvoorlichting en het landbouwonderwijs.

Bij een bezoek aan den Cultuurtuin te Paramaribo vernam de Commissie, dat prof. Stahel er in geslaagd was in samenwerking met zijn collega uit Trinidad een cacaovariëteit te vinden, die bestand bleek tegen de tot nu toe bekende ziekten. Naar zijn schatting zou hij in 1949 plantmateriaal voor zes- tot achthonderd hectaren kunnen leveren; cacao is naar des professors meening, gezien de wereldbehoefte en de cacaosituatie, een der toekomstige welvaartsbronnen voor Suriname, mede omdat het verbouwen van dit product weinig arbeidsintensief is [3]).

Uit een onderhoud, dat de Commissie had met het bestuur van de Kamer van Koophandel [4]) bleek de bereidheid van den handel en de industrie om zooveel mogelijk mede te werken aan den opbouw van het Rijk in Europa. Daarin wordt men echter gehinderd, doordat de importprijzen voor Surinaamsche goederen in Nederland worden vastgesteld, terwijl daarnaast de deviezenpolitiek van het Koninkrijk den Surinaamschen handel veelal noopt in Nederland te koopen. De deviezenpolitiek, aldus het bestuur der Kamer, is te veel gericht op Nederland, en houdt niet voldoende rekening met billijke wenschen uit Surinaamsche handels- en industriekringen. Aangedrongen werd op een politiek van lagere exportheffingen op goederen, die van Nederland naar Suriname worden uitgevoerd.

Voorts vernam de Commissie vele klachten over het gebrek aan souplesse bij de Nederlandsche Regeering ten aanzien van het overmaken van geld (kapitaal) van Nederland naar Suriname en omgekeerd.

Met sterken aandrang werd voorts door zeer veel besturen van organisaties en andere personen gepleit voor betere vrachtverbindingen met het moederland, met de aangrenzende landen en de omliggende eilanden; eenige behoorlijk geoutilleerde koelschepen zouden het mogelijk maken, dat op groote schaal citrusvruchten in goeden toestand naar Nederland kunnen worden uitgevoerd. Men hoopte, dat de K.N.S.M., die op het oogenblik een monopoliepositie inneemt ten deze, geïnteresseerd als zij is bij het bananenplan, het initiatief zal nemen.

Parallel met de algemeen bestaande verlangens ten aanzien van de verbindingen buitengaats, die zeer veel te wenschen overlaten, loopen die ten opzichte van de wegen in het gebiedsdeel zelf, waarover zeer ernstig en algemeen werd geklaagd. Het land zal eerst behoorlijk kunnen worden opengelegd en economisch exploitabel blijken, wanneer er een behoorlijk en ook in den regentijd betrouwbaar wegennet is.

Gezien het groote belang, dat bij export van Surinaamsch hout betrokken is, meende de Commissie er ten slotte goed aan te doen contact te zoeken met de Stichting „Het Surinaamsch Houtbelang" [1]), nadat zij in Nederland met verschillende personen, die in den houtsector interesse hebben, van gedachten had gewisseld. De Surinaamsche houthandelaren meenden bezwaar te moeten aanteekenen tegen het geven van een al te monopolistische positie op houtgebied aan het ontworpen gemengd bedrijf, veelal beschouwd als de concessie-Bruynzeel. Het bestuur der stichting was voorts van meening, dat, ook wanneer in de komende jaren weer andere houtexporteerende landen aan de markt komen, Suriname zich voorshands de eerste vijf jaar op de houtmarkt zal kunnen handhaven, al is dat in sterke mate afhankelijk van de apparatuur, die dan zal moeten worden opgebouwd (triplexfabriek).

### III. Bezoek aan Curaçao. [2])

§ 1. De Parlementaire Commissie landde in den avond van Zaterdag 25 Januari 1947 op het vliegveld Hato, nabij Willemstad. Zij werd daar allereerst namens den Gouverneur verwelkomd; daarop begroetten vertegenwoordigers van verschillende politieke partijen de Kamerafvaardiging, die even later een nationale zanghulde in ontvangst nam, ten gehoore gebracht door een zeer groot aantal leden van het Volkscomité.

Na haar opwachting gemaakt te hebben bij den Gouverneur bezocht de Commissie op Maandag 27 Januari in gezelschap o. m. van den Gouvernementssecretaris, den heer F. J. J. Corver, en den heer I. Bloch, hoofdredacteur van het „Boletin Commercial", de haven van Willemstad en de fabrieken (raffinaderij), dokken en woonwijken van de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij (C.P.I.M.), waarbij als begeleiders optraden de directeur ir J. Noorduyn, en andere leidende figuren dier Maatschappij. Na den noen werden een leprozengesticht, het sanatorium „Het Groene Kruis" en het St Elisabeths Hospitaal bezichtigd. Dinsdag 28 en Woensdag 29 Januari werden besteed aan het voeren van besprekingen met vertegenwoordigers van politieke organisaties, met de leden van den Raad van Bestuur en met andere persoonlijkheden en besturen van vereenigingen. Donderdag 30 Januari stonden bezoeken aan verschillende inrichtingen van onderwijs, aan 2 weeshuizen en aan oude en nieuwe woonwijken te Willemstad en omgeving op het programma. Op 31 Januari volgde een tocht over het eiland (3e district), waarbij landbouwbedrijven en scholen werden bezocht, terwijl in den middag besprekingen plaats vonden.

Op Zaterdag 1 Februari begaf de Commissie zich naar Bonaire, waar zij na een ontvangst door en bij den gezaghebber eenige scholen en andere openbare gebouwen (hospitaal, stichting voor ouden van dagen, enz.) bezocht, om des middags een tocht over het eiland te ondernemen, waarbij het interneeringskamp, een landbouwbedrijf en de zoutpannen werden bezichtigd. De Commissie werd op haar reis naar Bonaire en Aruba vergezeld door de heeren Corver en Bloch voornoemd, alsmede door den luitenant Miedema, belast met het toezicht op de geïnterneerden.

In den avond van 1 Februari vloog de Commissie naar Aruba, waar zij, na de officieele ontvangst, besprekingen voerde, scholen bezocht en bij een tocht over het eiland de raffinaderij van de Standard Oil of New Yersey (de Lago) in oogenschouw nam, evenals de woningen van de arbeiders en van de employé's, en waar zij verder o.m. goudexploitatieterreinen bezichtigde.

Van Aruba keerde de Kamerafvaardiging op 4 Februari terug naar Curaçao. Den daaropvolgenden dag werden weder-

[1]) Vergl. de nota van de Hindostansche Oranjegroep, met bijbehoorende stukken, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk XII B).
[2]) Vergl. de overgelegde nummers van „de Nickeriaan", (Stuk II).
[3]) Vergl. de diverse jaarverslagen en brochures, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk XII C).
[4]) Vergl. het verslag dezer bespreking, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk XII D).

[1]) Vergl. de notulen dezer bespreking, met bijbehoorende stukken, waaronder een beredeneerd overzicht van de voornaamste inheemsche houtsoorten, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk XII E).
[2]) Vergl. de stukken en boekwerken, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XIV).

om verschillende besprekingen gehouden, terwijl de Commissie op 6 Februari deelnam aan een aantal plechtigheden, welke te Willemstad plaats vonden ter gelegenheid van het afscheid van de Amerikaansche troepen.

Op Vrijdag 7 Februari begon de tocht naar de Bovenwindsche eilanden — de Commissie werd daarbij vergezeld door de heeren Plantz en van Weel, resp. ondervoorzitter en griffier der Staten — met een vliegtocht naar St Maarten, vanwaar de reis per schip verder ging naar St Eustatius. Aldaar werden na de ontvangst besprekingen gevoerd met de landraden en eenige andere personen, terwijl de Commissie voorts een tocht over het eiland maakte en o.m. het ziekenhuis en een landbouwbedrijf bezocht.

Van St Eustatius voer het gezelschap naar Saba, alwaar gedurende een verblijf van twee dagen eenige besprekingen werden gevoerd, afgewisseld met een tocht over het eiland en een bezoek aan het ziekenhuis te Windwardside.

Op 10 Februari keerde de Commissie per schip terug te St Maarten. Ook hier werd een bespreking gevoerd met de landraden, terwijl verschillende scholen, het ziekenhuis en de openbare gebouwen werden bezocht. Ook maakte men na een rondrit door en om Philipsburg — waar zoutpannen zijn — een tocht over het Fransche gedeelte van St Maarten.

In den avond van 11 Februari landde de Commissie weer op Hato. Daags daarna wisselde zij uitvoerig van gedachten met de heeren Cramer en Burger van de Caribbean Commission, alsmede met een aantal Caraïbische deskundigen uit Curaçao.

Den 13den Februari verliet de Commissie Curaçao, om via Miami (Florida, U.S.A.) op 14 Februari New York te bereiken. Het lid der commissie de heer Wagenaar, kon wegens ziekte deze reis niet medemaken. [1]) In New York werden besprekingen gevoerd met prof. Kielstra en ir Peters, resp. gedelegeerde en plaatsvervangend gedelegeerde voor Nederland in de Caraïbische Commissie. Voorts werd nog van gedachten gewisseld met de heeren Charles W. Taussig, chairman U.S. Section Caribbean Commission, en prof. dr Ralph J. Bunche, voorheen acting chief Division of Dependent Area Affairs, Department of State, thans verbonden aan de Organisatie der Vereenigde Volkeren.

Over de nieuwsvoorziening van de West-Indische Gebiedsdeelen voerde de Commissie besprekingen met de heeren dr N. Slotemaker de Bruïne en mr L. G. A. Schlichting, resp. directeur en onderdirecteur van het Nederlandsche Informatie Bureau te New York.

In overleg met den Gouverneur van Suriname had de Commissie ten slotte nog een onderhoud met het bestuur van de Freeland League for Jewish Territorial Colonization, welke immigratieplannen koestert in Suriname.

Den 18den Februari verliet de commissie de Vereenigde Staten, om op 19 Februari behouden op Schiphol voet te zetten op vaderlandschen bodem.

Ook op Aruba, Curaçao, Bonaire, St Eustatius, St Maarten en Saba, evenals in Miami en New York, werd de Parlementaire Commissie bijzonder getroffen door de medewerking en bijstand, die zij van alle autoriteiten en vele andere personen mocht ondervinden.

Aan allen wenscht zij op deze plaats daarvoor gepasten dank te brengen.

§ 2. In politicis [2]) verkreeg de Parlementaire Commissie allereerst contact met de Curaçaosche R.-K. Partij [3]).

Deze partij verwerpt elke gedachte aan het losmaken van Curaçao uit het Nederlandsche Staatsverband. Wel behoort dit Staatsdeel, aldus betoogde het bestuur, binnen het Rijksverband zelfstandigheid in wetgeving en bestuur te erlangen ten aanzien van de inwendige aangelegenheden, met recht van medespreken en medebeslissing in zaken, welke het geheele Koninkrijk raken (met name buitenlandsche zaken en defensie). Als inwendige aangelegenheden zijn te beschouwen alle zaken, die in de nieuwe Rijksgrondwet niet aan Koninkrijksorganen ter behartiging zijn opgedragen. De door den Koning te benoemen Gouverneur zij orgaan des Rijks met een toeziende functie. Juiste uitleg van het begrip Rijkseenheid — naar de meening dezer partij eng te interpreteeren als een nauw samengaan met Europeesch Nederland — eischt een zelfde nationaliteitsregeling voor de inwoners van Nederland en van Curaçao; economisch en cultureel moet de Rijkseenheid haar uitdrukking vinden in een zeer nauwe samenwerking met Nederland.

Intern zou de behartiging der eigen aangelegenheden dienen te geschieden door zuiver Curaçaosche organen, colleges en bestuurders, gekozen, samengesteld of benoemd zonder Nederlandsche inmenging. Dat is, aldus het bestuur dezer partij, wat Curaçao onder autonomie verstaat. Meer concreet komt dit neer op: *a.* instelling van een aan de Curaçaosche Volksvertegenwoordiging verantwoordelijk bestuur; *b.* invoering van algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht (van het passieve kiesrecht behooren uitgesloten te worden zij, die, behalve de Nederlandsche nationaliteit, ook nog een buitenlandsch Staatsburgerschap bezitten); *c.* opheffing van het instituut der benoemde volksvertegenwoordigers, en *d.* vorming van gebiedscorporaties op verschillende eilanden met autonomie en zelfbestuur. Het verlangen bestaat de nieuwe staatsrechtelijke en staatkundige vormgeving zoo nauw mogelijk te doen aansluiten bij die van Nederland, bepaaldelijk voor wat de parlementaire Regeeringsvorm met het tweekamerstelsel aangaat. Tegen een systeem, als in de Nederlandsche provinciën bestaat, had men het bezwaar van de zich daarin manifesteerende vermenging van wetgeving en bestuur. Bij verkiezing voor de Volkskamer zouden de eilandengrenzen moeten vervallen; de Senaat zou gevoegelijk door de leden der eilandraden kunnen worden aangewezen.

Zeer urgent werd voorts de invoering eener administratieve rechtspraak geacht.

Ten slotte vestigde het bestuur de aandacht op de noodzakelijkheid van volkswoningbouw en van opvoering van het onderwijspeil, door toekenning van meer beurzen en door oprichting eener rechtsschool.

Bij een onderhoud, dat de Commissie had met leden der Statenfractie van de Roomsch-Katholieke Partij, bleek, dat deze de hierboven weergegeven desiderata deelde. De wenschen zijn meer geconcretiseerd in een aantal beschouwingen van dr M. F. da Costa Gomez [1]), die de fractie tot de hare maakt, op enkele punten na. Zoo staat dr Gomez in één zijner artikelen een verkozen Staatshoofd voor; in deze opvatting volgen hem noch het partijbestuur, noch de fractie.

De leden der Statenfractie betoogden, dat een Rijksconferentie de idee van het Koninkrijk nieuwe stijl zal hebben te verwezenlijken; in dit verband werd betreurd, dat geen Curaçaosche waarnemers bij de besprekingen in Indonesië aanwezig waren geweest. Ook brachten zij de nationaliteitsquaestie nogmaals naar voren.

Voorts kwam de welvaart van Curaçao ter sprake; men moet deze uiteindelijk zien als tijdelijk, en Nederland moet Curaçao helpen met het aanboren en opkweeken van nieuwe welvaartsbronnen als fundament voor de toekomst. Gepleit werd voor verbetering van de havenoutillage en versteviging van de handelsbetrekkingen. In den socialen sector trekt vooral het nijpend gebrek aan volkswoningen de aandacht.

Vervolgens wisselde de Parlementaire Commissie van gedachten met het bestuur der Democratische Partij. [2])

Het bestuur stelde zich achter de door de destijds naar Nederland uitgezonden Statendelegatie naar voren gebrachte wenschen. Deze zijn te verwezenlijken binnen het kader der bestaande Staatsregeling en Grondwet en zij worden met spanning te gemoet gezien. Curaçao heeft, zoo betoogde het bestuur, in oorlogstijd geleerd op eigen beenen te staan en de eigen problemen op te lossen; de door de evengenoemde delegatie naar voren gebrachte desiderata moeten beschouwd worden als minimum wenschen. Curaçao wil evenwel niet met geweld tot zelfstandigheid komen; men wil een geordende evolutie langs wettigen weg, maar met spoed.

Ook de Democratische Partij betreurde het, dat geen Curaçaosche waarnemers bij de besprekingen in Batavia aanwezig waren geweest, mede omdat men dan meer concreet zou hebben kunnen aangeven welke Rijksstructuur voor de toekomst wenschelijk zou zijn.

---

[1]) De heer Wagenaar is op 7 Maart 1947 in Nederland teruggekeerd.

[2]) Vergl. het instructieve artikel van mr B. de Gaay Fortman, „Politieke beschouwingen over Curaçao", in de West-Indische Gids, September 1946, blz. 257—280.

[3]) Vergl. het memorandum dezer partij, met bijlage, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XV A).

[1]) Vergl. de op de griffie voor de leden ter inzage nedergelegde werken van dr M. F. da Costa Gomez (Stuk no. XV A).

[2]) Vergl. het verslag dezer bespreking, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XV B).

De drang naar meer zelfstandigheid is merkbaar ook op de andere eilanden, met name op Aruba.

In de samenspreking met de Statenfractie der Democratische Partij bleek der Commissie, dat het als een grief werd gevoeld, dat het bestuur van Curaçao had nagelaten een behoorlijk welvaartsplan op te stellen. Gewezen werd op de ligging van Curaçao in de Caribbean, op een der kruispunten van het wereldverkeer, waardoor het eiland als hoofdtaak heeft het verleenen van diensten tegen betaling. Het Gouvernement had daarom, aldus werd betoogd, initiatief moeten nemen door het ontwerpen van een behoorlijk welvaartsplan; in dit verband kwam mede de deviezenpolitiek van de Nederlandsche Regeering ter sprake, die den handel remt.

Ook het onderwijs [1]), aldus de leden der Statenfractie van deze partij, moet grondig worden aangepakt: het past niet op de bevolking, geschoeid als het is op Nederlandsche leest, ondanks het groote verschil, dat er bestaat in volksaard en mentaliteit. Het Nederlandsch is voor de meesten een vreemde taal; bij de herziening van het onderwijs zou men acht moeten slaan op de efficiente Amerikaansche onderwijsmethoden. Invoeging van de lichamelijke opvoeding en van les in de regionale geschiedenis in het leerprogramma is noodig.

De cultureele ontwikkeling zou bevorderd kunnen worden door het Spaansch als hoofdtaal op school te gaan onderwijzen; deze taal ligt den Curaçaoenaar linguistisch beter dan het Nederlandsch en biedt hem de gelegenheid van het Spaansche cultuurgebied in de omgeving kennis te verkrijgen.

Hoewel niet te rangschikken onder de politieke organisaties, bracht toch ook het Volkscomité in Curaçao levende staatkundige verlangens naar voren in een bespreking, die de Commissie met de voormannen van dit comité had. Als voornaamste zij daarvan genoteerd de wensch naar algemeen kiesrecht. De vertegenwoordigers dezer organisatie wezen voorts op de noodzakelijkheid van opvoering van het peil van het onderwijs in de districten en van beter vakonderwijs.

De Parlementaire Commissie ontving verder een commissie van vertegenwoordigers uit het tweede en derde district. [2]) De eerstgenoemden spraken zich uit voor de wenschelijkheid van de instelling van een verantwoordelijk bestuur met dorpsraden voor de behartiging van de locale belangen in eigen sfeer, voor de invoering van algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht en voor de regeling van het nationaliteitsprobleem. In het 2de district leven verlangens naar een betere watervoorziening, naar betere verlichting, naar beter onderwijs en naar betere wegen. Sociaal is voorts een regeling van de pacht gewenscht, terwijl op de noodzakelijkheid van uitbreiding der geneeskundige verzorging werd gewezen.

De vertegenwoordigers van het landelijke derde district pleitten voor de instelling van een gemeenteraad, wijksgewijs opgebouwd met wijkraden en wijkhoofden. Betere wegen en beter onderwijs waren wenschen, die ook onder de bevolking van dit district in sterke mate leefden, terwijl hier mede een betere regeling van den geneeskundigen dienst noodig schijnt.

De Commissie had nog een onderhoud met een vertegenwoordiger van de Curaçaosche Protestantsche Partij. [3]) Deze kleine organisatie acht het Christendom van fundamenteele beteekenis en streeft er naar de Christelijke zedewetten ten grondslag te leggen aan wetgeving en bestuur op Curaçao. Zij wenscht het Protestantsche volksdeel zich zijn Christelijk-ethische richting meer bewust te maken en acht het noodzakelijk, dat de stem van dit volksdeel ook in 's lands vergaderzaal wordt gehoord. De partij is tegen elke verscherping van de raciale tegenstellingen en zij erkent de groote waarde van de Nederlandsche cultuur, waarvan de bevordering in het gebiedsdeel Curaçao naar haar meening een noodzakelijk middel is om dit gebied tot een waarlijk gelijkwaardig deel van het Koninkrijk te maken.

De partij is een kleine kernorganisatie, die vrijwel geen Curaçaoenaren onder haar leden telt, hoewel zij er wel naar streeft ook dezen in haar gelederen te scharen.

§ 3. De Parlementaire Commissie had voorts een bespreking met den ondervoorzitter en de leden van den Raad van Bestuur. Aan de hand van een uitvoerig memorandum [1]) werden de navolgende punten besproken: de decentralisatie en de deconcentratie van wetgeving en bestuur, de Volksvertegenwoordiging, het kiesrecht, de positie van den Gouverneur en van den Raad van Bestuur, de positie der ambtenaren, de combinatie ambtenaar-Statenlid, de aangelegenheid der vertrouwensmannen, de positie van den procureur-generaal en den directeur van het kabinet van den Gouverneur, het begrootingsrecht, de conflictenregeling en de exorbitante rechten, het muntstelsel (leeningpolitiek), het burgerschap en de dubbele nationaliteit, de rechterlijke macht, de concordantie in de wetgeving, de militieplicht, de gelijkstelling van het onderwijs, de naam Curaçao en de inwendige aangelegenheden.

De Vereeniging van Praktizijns der Nederlandsche Antillen [2]) heeft bij de Commissie haar wenschen kenbaar gemaakt met betrekking tot de rechtsbedeeling in de Antillen.

De aandacht werd er op gevestigd, dat het woord ,,praktizijn'' in Curaçao een andere beteekenis heeft dan in Nederland. Beteekent het in Nederland ,,zaakwaarnemer'', in Curaçao is het de wettelijke titel van hem, dien men in Nederland ,,advocaat en procureur'' noemt.

Aanvankelijk was het aantal praktizijns op Curaçao niet groot. Waren er vóór 1937 slechts drie, dit aantal is geleidelijk toegenomen tot zestien op dit oogenblik ( Februari 1947). Wel is waar is door den groei van de bevolking en den handel de behoefte aan rechtsbijstand grooter geworden, doch deze is niet evenredig aan de toeneming van het aantal praktizijns, hetwelk te groot moet worden genoemd, zeker thans, nu de hoogconjunctuur van den oorlogstijd voorbij is.

Deze uitbreiding heeft de balie, aldus ongeveer het bestuur der vereeniging, reeds eerder zorgen gebaard, hetgeen reden was om te besluiten zich tot den Gouverneur te wenden met het verzoek om eventueel maatregelen te treffen, ten einde verdere uitbreiding te voorkomen. Ook heeft men besloten om de verkeerde voorstelling, welke in Nederland bestaat omtrent de advocatenpraktijk op Curaçao, nl. dat deze zoo lucratief zou zijn, recht te zetten door een publicatie. Dit is inmiddels reeds geschied door een artikel in het *Nederlandsch Juristenblad* van 26 October 1946. [3])

Dat het bovenstaande niet overdreven is, blijkt wel uit de volgende cijfers: in 1945 (de cijfers over 1946 zijn nog niet bekend) bedroegen de zaken in den eersten aanleg op Curaçao 1335 strafzaken, terwijl in burgerlijke zaken 534 vonnissen gewezen en 410 beschikkingen genomen werden. Op Aruba waren deze cijfers: strafzaken 744, burgerlijke zaken: 193 vonnissen en 227 beschikkingen. Voor het hof van justitie bedroegen deze cijfers ten slotte: 53 strafzaken; burgerlijke zaken: 58 vonnissen en 397 beschikkingen.

Nopens de rechterlijke organisatie in Curaçao werd, als inleidend betoog voor de wenschelijkheid eener rechtspraak in cassatie opgemerkt, dat er op alle eilanden een gerecht in eersten aanleg bestaat, waarvan de twee voornaamste zijn Curaçao en Aruba, waar permanent door één alleen rechtsprekenden rechter rechtszittingen worden gehouden.

In tegenstelling tot Nederland, waar deze functie door bepaaldelijk daartoe aangewezen rechters wordt uitgeoefend, bestaat hier geen rechter in eersten aanleg als zoodanig, doch wordt deze functie waargenomen door de leden van het hof van justitie. Dit hof bestaat uit zes leden, waarvan telkens drie als college van appèl zitting hebben op Curaçao.

Dit systeem brengt met zich mee, dat er feitelijk geen scheiding tusschen de instanties bestaat en dat er dientengevolge verschillende toestanden heerschen, die verbetering behoeven. Voorts is de behuizing van de colleges zoodanig, dat, voor wat Curaçao betreft, de theoretische scheiding feitelijk nog meer illusoir wordt.

---

[1]) Vergl. het rapport van den voorzitter der partij, den heer E. Jonckheer, in zake het onderwijs, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XV B).

[2]) Vergl. de teksten der ten overstaan van de Commissie gehouden redevoeringen, en de nota van een douaneambtenaar, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XV C).

[3]) Vergl. de beginselverklaring en het programma dezer Partij, met bijlage, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XV D).

[1]) Vergl. het uitvoerige memorandum, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XV E).

[2]) Vergl. het memorandum dezer vereeniging, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XVI A).

[3]) Vergl. het afschrift van dit artikel, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XVI A).

Bovendien is al herhaaldelijk de wensch geopenbaard van concordantie van de rechtspleging met het Moederland. Zulks klemt te meer, omdat in Curaçao geen publicatie van plaatselijke jurisprudentie bestaat en al zou deze publicatie er zijn, dan zou deze toch te gering van omvang zijn om een basis te vormen.

Deze omstandigheden, aldus betoogde het bestuur der vereeniging met klem, doen de behoefte gevoelen aan een cassatierechtspraak, welke, in afwijking van den toestand in Nederland, op Curaçao sedert 1909 is afgeschaft.

Het wordt onder de praktizijns vrij algemeen als een noodzakelijkheid gevoeld om deze cassatierechtspraak wederom in te voeren. Verschillende leden van de balie hebben dan ook in dezen geest hun stem in de plaatselijke pers laten hooren.

Het onderwijs [1]) in de Nederlandsche Antillen draagt de kenmerken van den algemeenen welstand der laatste jaren in deze gebiedsdeelen. Het geheele onderwijsbudget liep van f 800 000 in 1933 op tot f 2 460 000 in 1945, d.i. 10 pct van de begrooting.

Een goed sluitende paedagogisch verantwoorde schoolorganisatie is opgebouwd in overeenstemming met de behoeften der bevolking. Op het kleuteronderwijs in 18 scholen volgen in de buitendistricten voor de plattelandsbevolking de scholen voor gewoon lager onderwijs, categorie A, 21 scholen van 6 leerjaren met vereenvoudigd leerplan en de school voor gewoon lager onderwijs, categorie B, 25 scholen van 7 leerjaren in de steden met een ruimer leerplan, waaronder Engelsch en Spaansch. Naast deze lagere scholen tellen deze eilanden 9 Mulo-scholen van 10 leerjaren, die als onderbouw dienen voor de Algemeene Middelbare School van 3 leerjaren te Willemstad in totaal 90 onderwijsinrichtingen met 500 leerkrachten.

De scholen zijn voor het meerendeel in moderne gebouwen gehuisvest en zien er, ook wat de inrichting betreft, goed verzorgd uit. Het tekort aan leermiddelen, waarmee de scholen nog te kampen hebben, benadeelt het onderwijs niet in ernstige mate en is slechts een tijdelijk ongemak. Bij het bezoek aan scholen heeft de Commissie zich er van kunnen overtuigen, dat de leerkrachten dezer scholen voor een even zware taak staan als hun collega's in Suriname, daar ook in alle Benedenwindsche Eilanden het Nederlandsch de voertaal is bij het onderwijs aan kinderen, die thuis Papiamentsch spreken. Overeenkomstig de grondbeginselen der didactiek zou de voertaal in de lagere leerjaren de moedertaal moeten zijn, maar volgens tot oordeelen bevoegden ontbreken in deze taal de hulpmiddelen om goed algemeen vormend onderwijs te geven.

Indien derhalve reeds in de eerste klasse der lagere school het Nederlandsch de voertaal bij het onderwijs moet zijn, dient dit voorbereid te worden door methodisch gegeven spreekonderwijs, en dit vak ontbreekt thans op alle scholen. De gevolgen hiervan zijn dezelfde, die op de scholen in Suriname werden geconstateerd: het verbalisme, dat schijnkennis kweekt en remmend inwerkt op de ontwikkeling van de kinderlijke denkfunctie.

Het heeft voorts de aandacht der Commissie getrokken, dat van de 500 leerkrachten, in de Antillen werkzaam, 175 uit Nederland afkomstig zijn, 125 uit Suriname en dat de bewoners dezer eilanden slechts voor 40 pct., en dan nog in de minst bevoegde rangen, vertegenwoordigd zijn. Een nader onderzoek zou moeten uitwijzen, wat de oorzaak is van dezen ongezonden toestand. Immers het streven naar meerdere zelfstandigheid impliceert, dat de bevolking zelf tracht de krachten te leveren voor den cultureelen opbouw.

Evenals in Suriname ware ook in de Antillen grootere aandacht te schenken aan het vakonderwijs, met name aan de instandhouding van ambachtsscholen, handelsscholen, huishoudscholen en een kweekschool voor onderwijzers.

Op cultureel gebied trof de Commissie het gebrek aan toevoer van Nederlandsche cultuurgoederen in elken verschijningsvorm. Goed werk wordt in dit verband verricht door de leden der Vereeniging tot behartiging der belangen van Curaçao, met het bestuur waarvan de Commissie een onderhoud had.

Wellicht, dat de eerlang op te richten rechtsschool [1]) waardevolle contacten kan leggen, b.v. met de universiteit te Caracas in Venezuela.

Er verschijnen verschillende dag- en weekbladen [2]) op het eiland Curaçao, die ieder een besloten kring van abonné's hebben en een beperkte oplaag.

Op het gebied van het vakvereenigingswezen is de Democratische Arbeiders Groep werkzaam, die 2000 leden telt, verdeeld over 5 afdeelingen, nl. die van de schepelingen, de havenarbeiders, het personeel der constructiewerkplaatsen, de arbeiders bij het loodswezen en de haven, het personeel van den reinigingsdienst en een variagroep. Hoofdpunt van het programma, aldus bracht het bestuur naar voren in een onderhoud met de Parlementaire Commissie, is: gelijkstelling der Curaçaosche arbeiders met de geïmporteerde werkkrachten; er is nl. een verschil in loon bij eendere prestatie. Deze discrepantie doet zich voor bij de olie-, doch ook wel bij andere bedrijven. Dit verschil — dat gemotiveerd wordt met het duurdere verblijf in een vreemd land, en de hoogere prestatie der vreemde arbeidskrachten — werkt verlammend op den arbeidswil van de landskinderen. Verder ijvert de vereeniging voor betere sociale voorzieningen [3]), met name ten aanzien van de veiligheid in de bedrijven, den arbeidsduur, de winkelsluiting en den kinderarbeid. Ook ontbreken nog een goede vacantieregeling en redelijke ouderdomsvoorziening. Bij de oliemaatschappij zijn de sociale omstandigheden in het algemeen zeer redelijk te noemen.

Ook wisselde de Commissie nog van gedachten met het bestuur van den R.-K. Volksbond, die 2000 leden telt, zoowel mannen als vrouwen; met dezen bond zijn gelieerd een viertal vakorganisaties nl. van onderwijzers, chauffeurs, bootwerkers en winkelbedienden; deze laatsten manifesteeren zich, wanneer er bepaalde acties gevoerd moeten worden, doch zij voeren voorts een sluimerend bestaan. Als wenschen bracht de Volksbond naar voren: de noodzaak van het stimuleeren van den volkswoningbouw; het in het leven roepen van een ouderdoms- en invaliditeitspensioen en de regeling van het arbeidscontract (C.A.O.).

De Commissie heeft zich ten aanzien van de sociale en cultureele toestanden mede georiënteerd door besprekingen met de vertegenwoordigers van verschillende kerkgenootschappen. Betoogd werd van verschillende zijden, dat de moraliteit gedaald was in verband met de hooge loonen; er is een passieve geesteshouding, die een der gevolgen schijnt van de oorlogsmoeheid. Er werd geklaagd over de mentaliteit van de nieuw uitgekomen Nederlanders, die een zedelijken terugslag teweegbrengt.

In het huidige na-oorlogsche tijdsgewricht kunnen, aldus werd betoogd, leden der Curaçaosche intelligentsia hun plaats moeilijk vinden. Daarom werd gepleit voor de instelling en toekenning op ruime schaal van beurzen, terwijl een actieve uitwisselingspolitiek met het moederland werd voorgestaan.

In de kerkelijke kringen stond men gereserveerd tegenover de bestaande politieke activiteit; wel oordeelde men, dat deze bevorderd werd door het superioriteitscomplex, waarmede vele der uitgezonden Nederlanders behept zijn. Dat heeft den antimacambageest ten gevolge gehad, een verschijnsel, waarvoor aandacht geboden is.

In de kringen der Joodsche Gemeente werd gewezen op het probleem van de naturalisatie der buitenlandsche Joden op Curaçao en Aruba, waarvan er talloozen al 15 jaar inwonend zijn en zich als goede burgers hebben doen kennen; de tweede generatie is gebleken goed Nederlandsch onderdaan te zijn. Aandacht werd mede hierop gevestigd, omdat in de Nieuwe Wereld naturalisaties in het algemeen vlot plegen te verloopen.

---

[1]) Vergl. het artikel van dr W. J. Goslinga in het bevrijdingsnummer van Neerlandia, blz. 29—34, met bijlagen, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XVI B).

[1]) Nopens dit onderwerp rapporteerde prof. Logemann aan den Gouverneur; vergl. de copie dezer nota, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XVI C).

[2]) Vergl. de exemplaren, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XVI D).

[3]) Vergl. over de sociale regelingen in het gebiedsdeel Curaçao geldende, de nota van het hoofd van het Departement van Sociale en Economische Zaken, drs J. H. van Boven, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XVII). Op sociaal gebied wordt bewonderenswaardig werk verricht door het Wit-Gele Kruis; vergl. het jaarverslag over 1946 (Stuk no. XVII A).

De gezondheidstoestand is op Curaçao, gelijk op de andere eilanden, redelijk goed te noemen; het sterftecijfer is vrij laag. Dysenterie komt wel voor (slechte rioleering), alsmede gebrek aan vitaminen, ten gevolge van tekort aan versch fruit en groente, en lichamelijke zwakte op grond van een tekort aan dierlijke eiwitten. De laatste ziekten zijn vaak te wijten aan eenzijdige voeding, die door doelmatige propaganda veranderd kan worden.

Op economisch gebied zijn twee op den voorgrond tredende organisaties werkzaam. Allereerst de Kamer van Koophandel, met welker bestuur de Parlementaire Commissie langdurig van gedachten wisselde. [1]) Behalve de deviezenaangelegenheid, die hieronder nog nader ter sprake komt, werd gewezen op de groote touristische mogelijkheden van Curaçao. Er zijn plannen om een groot hotel te bouwen, waarvoor van particuliere zijde f 2 000 000 Cur.crt is uitgetrokken. Geklaagd werd over het groote tekort aan goede vaklieden, met name timmerlieden, electriciens, automonteurs en loodgieters; in dit verband werd reeds contact met Nederland opgenomen. Er is een zeer redelijke vestigingsregeling; op elke vestiging wordt van Gouvernementszijde het advies der Kamer ingewonnen en gemeenlijk gevolgd.

Het bestuur wees voorts op de hooge prijzen van de uit Nederland te importeeren levensmiddelen en goederen in het algemeen; men zij op zijn hoede, want Noord-Amerika is een groote concurrent, en het kan goedkooper leveren. Met klem werd er voorts op aangedrongen, dat voor Curaçao geheel eigen posten (in goederen en in geld!) zouden worden uitgetrokken in de door Nederland af te sluiten handelsaccoorden. Door de huidige omslachtige regelingen is het maar al te vaak zoo, dat de Curaçaosche handel achter het net vischt bij voortijdige uitputting der quota door Nederland.

Soortgelijke klachten bracht het bestuur van de Curaçaosche Vereeniging voor den Handel [2]) naar voren. Mogelijk, aldus dit bestuur, dat de Curaçaosche belangen in Nederland beter tot hun recht zullen komen, wanneer dit gebiedsdeel straks een eigen vertegenwoordiger in het moederland zal hebben.

Hoewel de financieele positie van het gebiedsdeel bijzonder krachtig is, was toch de veel vernomen klacht over het gebrek aan dollardeviezen voor de Commissie aanleiding ter zake een bespreking te arrangeeren met mr Hoogeveen, administrateur van Financiën, tevens directeur van de Curaçaosche Bank. Curaçao, aldus de heer Hoogeveen, is door zijn geographische ligging aangewezen op economisch verkeer met dollargebieden, doch door zijn monetaire gebondenheid met het moederland participante in het sterlingblok. Daarnaast bestaat er een agreement tusschen Nederland, de oliemaatschappij en de Bank of England, op grond waarvan de C.P.I.M. c.a. voor haar diensten betaald wordt in ponden sterling, terwijl de Bank of England zal zorgen, dat de oliemaatschappij de ponden zal kunnen omwisselen tegen dollars, voorzooveel zij die noodig heeft. In den oorlog van 1940—1945 was er op Curaçao geen tekort aan dollars, omdat er een aantal Amerikaansche bezettingstroepen op Curaçao en Aruba was gelegerd. In 1945 werd de dollarpositie precair; men is toen in Londen overeengekomen, dat de Bank of England aan de Curaçaosche Bank maandelijks 1 300 000 dollar tegen betaling in ponden sterling ter beschikking zou stellen. Van dit bedrag zou dan de import van den handel uit de dollar-area kunnen worden gefinancierd. Het desbetreffend agreement loopt per 1 Juli 1947 af. Al zou nu wellicht de behoefte met 2 000 000 dollar 's maands gedekt zijn, algemeen was het gevoelen, dat de economisch kwetsbare positie van Curaçao — dat thans uit dure sterlinggebieden moet importeeren wat het goedkooper en met behoud van de markt in de nabije dollar-area zou kunnen verkrijgen — en het herstel van den handel, dat toch mede een belang voor Nederland is, eischen, dat deze fixatie wordt losgelaten. Practisch komt dit neer op volledige monetaire zelfstandigheid van het gebiedsdeel; dat zal, aldus de heer Hoogeveen, niet alleen ten goede komen aan den handel, maar ook aan de ontwikkeling van nieuwe industrieën, en aan den bloei van het tourisme. Een eerste stap tot zelfstandigwording is inmiddels al gedaan in 1942, toen immers aan de Curaçaosche munteenheid een zelfstandige goudwaarde werd toegekend.

In de practijk zou het zoo moeten worden, dat de Curacaosche Bank alle sterlingbedragen, die naar haar toevloeien uit handelstransacties, enz., van op Curaçao, Aruba en de andere eilanden gevestigde zaken, kan omwisselen tegen dollars, uiteraard na den invoer uit de landen, behoorende tot het sterlingblok, te hebben betaald.

Een specifiek probleem in de Nederlandsche Antillen, en zeer bepaaldelijk op Aruba en Curaçao, vormt de zeer groote verscheidenheid in nationaliteiten. Dit vraagstuk hangt nauw samen met de verhouding tusschen het gebiedsdeel en de naburige republiek Venezuela. De Nederlandsche nationaliteit, gaat zeer vaak samen met een staatsburgerschap dezer republiek, die een actieve nationaliteitspolitiek volgt. De vele banden van vermaagschapping tusschen Curaçao en Venezuela leiden er reeds toe, dat er op Curaçao vele bipatriden zijn.

Bij toekenning van grootere politieke zelfstandigheid — die naar de meening van sommigen mede zou behooren te gaan omvatten, medespreken en medebeslissen ten aanzien van de buurpolitiek tegenover Venezuela — zou dit probleem onder oogen gezien en geregeld dienen te worden.

§ 4. Op Bonaire [1]) bleek weinig behoefte aan bestuursvernieuwing te bestaan, hoewel men de gedachte aan een eilandraad niet verwierp. De moeilijkheid op Bonaire is, dat er een beperkt aantal mannelijke inwoners is; de mannen werken veel bij de oliemaatschappijen op Curaçao en Aruba.

Op agrarisch gebied — voornamelijk op het terrein van de groententeelt — liggen er op Bonaire mogelijkheden, wanneer de bestaande irrigatiemogelijkheden worden uitgebouwd.

§ 5. Bij de verschillende besprekingen, die de Commissie op Aruba [2]) voerde, kwam telkens met nadruk de wensch naar een meer zelfstandigen status ten aanzien van Curaçao naar voren.

Met verve werd dit betoogd door een groep Arubaansche burgers, die onder leiding stonden van het lid van den Raad van Bestuur dr Arends. [3]) Aruba, dat in 1923 nog slechts 10 000 zielen telde, heeft thans, dank zij de vestiging van twee olieraffinaderijen, ca. 46 000 inwoners. Ondanks dezen grooten vooruitgang mag Aruba zich evenwel niet in het bezit van die zelfstandigheid verheugen, welke het, naar de meening der hier aan het woord zijnde personen, toekomt. Er zijn tegenstrijdige belangen met Curaçao, met name b.v. op het gebied van de havenpolitiek. Voor Aruba is een goede haven de waarborg en de bron voor welvaart. Aruba wenscht *naast* en niet *onder* Curaçao te staan.

Bij de komende bestuursvernieuwing is het dan ook de wensch der Arubanen, dat Aruba de het toekomende, zelfstandige positie erlangt. Concreet beteekent dit:

1. financieele decentralisatie, waardoor Aruba zelf de beschikking verkrijgt over wat het opbrengt;
2. wijziging van het kiesreglement, leidende tot uitgebreider mannen-kiesrecht;
3. vertegenwoording van Curaçao en Aruba in de Volksvertegenwoordiging en in de andere colleges op gelijke basis;
4. autonomie en zelfbestuur voor Aruba ten aanzien van inwendige aangelegenheden.

Een andere groep ingezetenen, die door de Commissie werd ontvangen, stond eenigermate sceptisch tegenover de autonomie. Zij vroeg zich af, of daarin geen mogelijkheid zou schuilen van vervreemding van Nederland. De hier aan het woord zijnde Arubanen achtten een versteviging van dien band noodig; zij wilden deel van het moederland worden, waarbij zij dachten aan den status eener Nederlandsche gemeente.

De Commissie stond voorts het bestuur van den Arubaanschen Arbeidersbond te woord, een vakorganisatie, die circa 4000 leden

[1]) Vergl. de ter griffie nedergelegde stukken, ter inzage van de leden (Stuk no. XVIII A/C).

[2]) Vergl. het verslag dezer bespreking in het Maandblad voor den Handel, Februari 1947, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XVIII D).

[1]) Vergl. de boekjes over Bonaire, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XXI A).

[2]) Op Aruba waren op diverse punten spandoeken en opschriften aangebracht; vergl. van den tekst de stukken, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (XXI B).

[3]) Vergl. het memorandum, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XXI C).

telt, waarvan rond 2000 eigelijke Arubanen. Zij beoogt tot een algemeene arbeidersvakorganisatie voor geheel Aruba uit te groeien, en streeft naar verbetering van de positie van den arbeider, door te ijveren voor goede sociale voorzieningen. Het bestuur achtte de raciale loonpolitiek bij de oliemaatschappijen niet juist, terwijl er een behoorlijke vacantieregeling getroffen moet worden.

Uit de handelskringen ontving de Commissie allereerst een bestuurslid der Arubaansche Handelsvereeniging, die met kracht opkwam voor de naturalisatie van verschillende leden (Poolsche Joden) van deze vereeniging. De meeste dezer ingezetenen wonen reeds 17 tot 20 jaar op Aruba en zij hebben zich als goede burgers doen kennen. De handel is in hoofdzaak in handen van Joden, die blijven, en van Arabieren en Chineezen, die weer repatrieeren; naturalisatierequesten dezer Joden worden vaak zonder motiveering afgewezen. Zij verdienen beter, aldus de woordvoerder dezer vereeniging.

Ook wisselde de Commissie nog van gedachten met het bestuur van de Arubaansche Kamer van Koophandel. Het bestuur der Kamer had ernstige klachten over de geldende deviezenrestricties, die even zoovele handelsbelemmeringen vormen en de vrije concurrentie onmogelijk maken. De klachten waren naar haar aard dezelfde als die op Curaçao werden vernomen. Naar het te dier zake hierboven gerelateerde moge worden verwezen.

Het komt der Commissie gewenscht voor, dat bij de bestuursvernieuwing aan Aruba een status wordt gegeven, waardoor het eiland zijn eigen zaken in eigen sfeer binnen het verband van het gebiedsdeel zal kunnen regelen.

Bij het ontwerpen van een welvaartsplan voor de Nederlandsche Antillen zou ook aan Aruba de noodige aandacht moeten worden besteed.

§ 6. De bestuursorganisatie op de Bovenwindsche eilanden is zóó, dat er op St Maarten een gezaghebber resideert, met twee ondergezaghebbers, een op Saba en een op St Eustatius. Zoowel op St Eustatius als op Saba werden bezwaren tegen dezen — den administratieven gang van zaken belemmerenden — bestuursopzet geuit. Overigens is het persoonlijke bestuurlijk contact mede ten gevolge van de gebrekkige communicatiemiddelen zeer gering.

Op St Eustatius gelijk op St Maarten bestaat de mogelijkheid tot uitbreiding van den landbouw en in de eerste plaats van de veeteelt. Dit hangt echter af van de transportmogelijkheid van het vee (vleesch) en de vruchten naar de Benedenwinden, waar een groot vleeschtekort is. Gezien de schaarschte aan arbeidskrachten op deze eilanden, die hun mannen exporteeren naar Curaçao en Aruba, zou bij intensiveering van den landbouw mechanisatie noodzakelijk zijn.

Op de Bovenwindsche eilanden is practisch geen politiek leven; de groote wensch is betere scheepvaartverbindingen onderling en met de eilanden beneden den wind. Op St Maarten en wellicht op Saba liggen dan touristische mogelijkheden; betere transportmogelijkheden zouden mede de vestiging van kleinere industrieën op St Maarten mogelijk maken.

De Commissie vindt aanleiding te wijzen op de gevolgen van het gerelateerde feit, dat vele mannen van de Bovenwinden, alsook van Bonaire hun werk hebben bij de oliemaatschappijen op Curaçao en Aruba. Leidt dit in het algemeen tot gezinsontwrichting (de mannen blijven soms vijf tot zes jaar van huis), op St Maarten en St Eustatius is tengevolge van deze ontwikkeling de landbouw (veeteelt) vrijwel tenietgegaan, terwijl er op St Maarten geenerlei industrieele vestiging mogelijk schijnt. Op Saba zijn voorts zedelijke misstanden een gevolg van deze omstandigheden.

Bij de doorvoering van de bestuursvernieuwing ware het, naar het oordeel van de Commissie, gewenscht, ten aanzien van de Bovenwindsche eilanden een bescheidener opzet toe te passen dan op Aruba, Curaçao en Bonaire.

### IV. Besprekingen met Caraïbische deskundigen en anderen.

Op Curaçao wisselde de Parlementaire Commissie van gedachten met de heeren Cramer en Burger van het secretariaat van de Caribbean Commission, alsmede met de heeren dr W. Ch. de la Try Ellis, Beaujon, dr J. R. Arends en I. Bloch, allen Curaçaosche deskundigen in Caraïbische aangelegenheden. Samengevat, kwam deze gedachtenwisseling op het volgende neer:

Bij een communiqué van den 9den Maart 1942, dat tegelijkertijd in Londen en Washington is uitgegeven, werd de Anglo-American Caribbean Commission (A.A.C.C.) in het leven geroepen ,,for the purpose of encouraging and strengthening social and economic cooperation between the United States of America and its possessions and bases in the area known geographically and politically as the Caribbean, and the United Kingdom and the British colonies in the same area and to avoid unnecessary duplication of research in these fields''. [1])

In haar bijeenkomst te Charlotte Amalie (St Thomas, Virgin Islands) in Augustus 1943 richtte de A.A.C.C. de ,,Caribbean Research Council'' op ,,to survey needs, determine what research has been done, arrange for dissemination and exchange of the results of research, provide for conferences between research workers or extension workers and recommend what further research and cooperation should be undertaken''. Een vertegenwoordiger van Nederland werd ook tot deze Council toegelaten.

Het werd voorts noodig geacht ,,that Caribbean problems should be considered and debated in a forum that should be representative of the Caribbean peoples themselves and to this end the inauguration of a regular system of West Indian Conferences to be held under the auspices of the Anglo-American Caribbean Commission'' aldus een communiqué door de Regeeringen van Engeland en Noord-Amerika in Januari 1944 uitgegeven. De Conference was bevoegd ,,to invite participation of other countries''. De eerste West Indian Conference werd in de tweede helft van Maart 1944 te Barbados gehouden en zij werd door een Nederlandschen waarnemer bijgewoond. De vertegenwoordiging van ieder Engelsch of Amerikaansch gebied zou bestaan uit twee gedelegeerden, al dan niet van adviseurs vergezeld, terwijl de vertegenwoordiging overigens zou worden ,,achieved in the manner most appropriate to each area'', en evenals de A.A.C.C. zelf zou de Conference ,,purely advisory'' zijn.

In de tweede helft van 1945 traden Nederland en Frankrijk officieel tot de A.A.C.C. toe; sinds dien draagt de commissie den naam van Caribbean Commission. De tweede bijeenkomst van de West Indian Conference had in Februari/Maart 1946 te St Thomas plaats [2]) en zij werd door gedelegeerden en adviseurs van vijftien Caraïbische gebieden bijgewoond. De twee leden van de Nederlandsche sectie van de Caribbean Commission waren professor dr J. C. Kielstra (voorzitter) en de attaché aan de Nederlandsche Ambassade te Washington ir L. A. H. Peters. Fransch en Engelsch waren de officieele talen. [3])

De Conference splitste zich in drie commissies en verder in subcommissies. [4])

---

[1]) De A.A.C.C. hield zich niet met politieke aangelegenheden bezig.

[2]) Vergl. het rapport over deze conferentie, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XXII A).

[3]) De agenda, welke door de Caraïbische Commissie was opgesteld, luidde als volgt:

*Part I. Progress report.*

Report on significant developments in the area in relation to the first session of the Conference.

*Part II. Organizational matters.*

(*a*) Procedure for future conference agenda.
(*b*) How the Caribbean Commission can best serve the region.

*Part III. Consideration of certain problems of the area.*

(*a*) Agricultural Diversification.
(*b*) Industrial Diversification.
(*c*) Trade within the Caribbean.
(*d*) Transportation.
(*e*) Health.
  (1) Health education and exchange of health information.
  (2) Nutrition with special reference to school lunch programs.
  (3) Quarantine.
(*f*) Research. Role of the Caribbean Research Council.

*Part IV. Subjects recommended for specific action.*

(*a*) Tourist project.
(*b*) Local crafts: Development of production and marketing on a regional basis.
(*c*) Sociological Surveys.
(*d*) Conference of soil scientists.

[4]) Vergl. de verslagen, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XXII B).

De volgende bijeenkomst van de West Indian Conference zal in 1948 plaats hebben. [1])

Eenstemmig was het gevoelen, dat het algemeen secretariaat in het Caraïbisch gebied gevestigd moest zijn, hetgeen ook aan de vier Regeeringen werd aanbevolen; de keuze viel ten slotte op Irmidad.

Den 15den Juli 1946 werd te Washington D.C. de tekst vastgesteld van een "agreement for the establishment of the Caribbean Commission" [2]), waar o.a. ook de bevoegdheid der commissie opgenomen is om "committees" in het leven te roepen. Een dezer is het Working Committee, dat zal zijn samengesteld uit een lid van de nationale sectie van elk der vier partijen en dat voorloopige besluiten zal nemen als de Caribbean Commission niet bijeen is, doch deze moeten in de volgende bijeenkomst van deze commissie ter bevestiging worden voorgelegd.

De Caribbean Tourist Conference, die volgens besluit van de West Indian Conference te St Thomas in den loop van 1946 moest plaats hebben, kwam den 1sten October te Brooklyn bijeen. Curaçao was daarbij vertegenwoordigd; gesticht werd de Caribbean Tourist Development Association. [3])

Bij Koninklijk besluit van 5 December 1946 n°. 5 werden de heeren C. H. H. Jong Baw, lid van de Staten van Suriname, en Dr W. Ch. de la Try Ellis, ondervoorzitter van den Raad van Bestuur van Curaçao, tot leden van de Nederlandsche sectie van de Caribbean Commission benoemd, welke sectie sinds uit vier leden bestaat.

Den tienden December 1946 werd op de voormalige Amerikaansche Marinebasis op Parera te Curaçao de derde bijeenkomst van de Caribbean Commission door den waarnemenden Gouverneur dr. F. A. Jas geopend. Prof. dr. J. C. Kielstra presideerde; als secretaris fungeerde de Secretary General Lawrence W. Cramer, oud-Gouverneur van de Virginische Eilanden van Noord-Amerika; de Franschman de Mauduit werd tot Deputy-Secretary-General benoemd, terwijl tevens besloten werd de benoeming van den Nederlander dr. E. Burger tot assistent van den Secretary General te bevestigen. De heer Burger behandelt in het bijzonder de economische aangelegenheden en de transmigratieproblemen.

De heeren Kielstra en Peters, waarmede de Parlementaire Commissie in New York van gedachten wisselde, lichtten de werkwijze der Caraïbische Commissie nader toe. Gewezen werd op de touristische ontwikkelingsmogelijkheden in Caraïbische samenwerking; ten aanzien van die op economisch gebied was men sceptischer, omdat met name de Engelsche koloniën door preferente rechten beschermd worden.

De heeren A. W. Taussig — deze is de geestelijke vader van de A.A.C.C., waaruit de Caribbean Commission ontstond — en prof. dr R. J. Bunche attendeerden op de mogelijkheden van vestiging van kleine industrieën in de Caraïbischen sector, terwijl ook zij in het tourisme een zeer belangrijke welvaartsbron voor de eilanden rond de Caraïbische zee zagen.

Met de leiding van het Netherlands Information Bureau te New York besprak de commissie de mogelijkheden eener betere nieuwsvoorziening van de West-Indische gebiedsdeelen van het Rijk. [1]) Er wordt op het oogenblik eens per week een Newsletter [2]) heengezonden, terwijl de Gouverneurs een wekelijksch persrapport ontvangen. Dit zou in de toekomst (kunnen) worden uitgebreid met de toezending van nieuws in een dagelijkschen morsebrief van 400—750 woorden. In Nederland zou de mogelijkheid gevonden moeten worden om bepaalde dag- en weekbladen op goedkoopere wijze per luchtpost naar Curaçao en Suriname te expedieeren. Voorts zou aan de bladen in Suriname en Curaçao recent nieuws kunnen worden verstrekt door toezending van den dagelijkschen luchtpostnieuwsbrief, welke uitgaat van de Directie Voorlichting Buitenland van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken. [3]) Voorts zou men regelmatig van New York uit geselecteerd Amerikaansch nieuws naar de West kunnen doen uitgaan.

Ten slotte had de commissie nog een onderhoud met bestuursleden van de Freeland League, die Joodsche kolonisatie in Suriname voorbereidt. De Staten van Suriname hebben zich in beginsel bereid verklaard na een onderzoek en op nader overeen te komen voorwaarden aan een dergelijke vestiging mede te werken. Er zal nu een kleine commissie worden benoemd, ten einde deze aangelegenheid verder voor te bereiden.

## V. Conclusie in politicis; enkele opmerkingen.

§ 1. In politicis samenvattend is de Parlementaire Commissie van oordeel, dat de politieke partijen in Suriname alsook in de Nederlandsche Antillen nog in haar eerste ontwikkeling zijn; aan vele gedachten en plannen moet nog een concrete vorm gegeven worden.

Nadere vormgeving en uitgroei mogen, maar kunnen ook eerst worden verwacht, nadat deze partijen politieke verantwoordelijkheid zullen gaan dragen. De Commissie ziet in deze omstandigheid dan ook geen redenen, die zouden kunnen pleiten tegen de spoedige verwezenlijking van de toegezegde hervormingen, die Suriname en de Nederlandsche Antillen zullen verheffen tot volledige deelgenooten in het Koninkrijk.

§ 2. De Commissie heeft zich in het algemeen beperkt tot het weergeven van wat zij heeft gehoord en gezien; nochtans zou zij ten aanzien van enkele punten [4]) — de financieele mogelijkheden daargelaten — het volgende willen opmerken:

*a.* Het onderwijs zal in Suriname een totale vernieuwing hebben te ondergaan; de cardinale punten in die vernieuwing werden hierboven reeds aangeduid. Voor wat de Geneeskundige School aangaat, deze geheele materie ware naar het oordeel van de Commissie te bezien door een gemengde West-Indisch-Nederlandsche Commissie, overwegend van medische en universitaire samenstelling.

*b.* Op cultureel gebied is der Commissie in Suriname van een bezwaarlijk houdbaren toestand gebleken. Van uit Nederland zal geld beschikbaar gesteld moeten worden, ten einde in eenigszins redelijken omvang cultuurgoederen derwaarts te brengen.

---

[1]) Als agenda op deze vergadering wordt voorgesteld:
1. Consideration of „Standing Orders" of Conference procedure.
2. Health and Sanitation.
   A. The family as a unit in medical care.
   B. Medical care as a public health activity.
   C. Alcoholism as a public health problem.
   D. Sanitation in connection with, and the control of gastro-intestinal diseases.
   E. Control of tuberculosis and venereal disease.
3. Trade; desirable trade agreements within the area.
4. Welfare.
   A. Child delinquency and child guidance.
   B. Public assistance.
   C. Social insurance.
   D. Information with respect to penal systems and institutions within the area.
   E. Living conditions with particular reference to wages, housing and nutrition.
5. Labour conditions, organization and legislation.
6. Education.
   A. Elementary and higher education, including agricultural education.
   B. Educational and professional exchange in fields of common interest such as medical, agricultural, and social services.
7. Housing and city planning.
8. The consideration and formulation of a bill of human rights and obligations.
   (The Commission should assemble useful contributions of thought and opinion on this question from all sources within the area, to be made available to the next Session as a part of the documentation on this item; and a proposed bill of human rights and obligations based on this information should be formulated under the direction of the Commission to serve as a basis for the deliberations of the Conference).
9. Distribution and Movement of Population within the Area.
10. The regional development of tourism.

[2]) Vergl. voor den tekst de stukken, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XXII C).

[3]) Vergl. de Gouvernementsbeschikking van 23 Januari 1947, no. 158, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XXII D).

[1]) Vergl. de publicatie "The Netherlands West-Indies", nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XXIII A).

[2]) Vergl. het exemplaar van de Newsletter van 20 December 1946, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XXIII B).

[3]) Vergl. het exemplaar van den brief van 20 December 1946, nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden (Stuk no. XXIII C).

[4]) Vergl. hierbij: Het rapport der Commissie na-oorlogsche problemen en het rapport van de Walle, nedergelegd ter griffie, het laatste ter vertrouwelijke inzage van de leden (Stuk XIII), en het rapport „Welvaartsplan Nederlandsche Antillen 1946", samengesteld door de prof. Dresden en Goudriaan, nedergelegd ter griffie, eveneens ter *vertrouwelijke* kennisneming van de leden (Stuk no. XX).

Men zou in dit verband b.v. kunnen denken aan regelmatige vertooningen in Suriname van geselecteerd Nederlandsch nieuws en goede documentaires (schoolfilms!); aan toezending van goede gramofoonplaten; aan een dotatie van boeken aan de openbare leeszaal en aan activeering van de Nederlandsche uitgeverswereld om goede boeken op de Surinaamsche markt te brengen; aan uitzending van kunstenaars in samenwerking met de Nederlandsche Antillen, met de omliggende Caraïbische gebieden en met Midden- en Noord-Amerika; aan regelmatige en vooral zoo up to date mogelijke verstrekking van leidende Nederlandsche dag- en weekbladen, mogelijk te maken door een buitengewone herziening der posttarieven op dit stuk; aan de oprichting van een halfmaandelijksch periodiek met redacteuren in Suriname en in Nederland, enz.

*c.* Op sociaal gebied zullen in Suriname zeer ingrijpende maatregelen behooren te worden getroffen. Allereerst de geleidelijke invoering eener sociale wetgeving; voorts verbetering van de woningtoestanden, en daaraan aansluitend een goede gezondheidszorg — waarbij de medische voorlichting niet mag worden vergeten; aanleg eener behoorlijke stadsrioleering in Paramaribo; uitbreiding der waterleiding; meer en goedkooper water, evenals betere en goedkoopere verlichting; uitbreiding der geneeskundige voorzieningen in de districten; bouw van een nieuw ziekenhuis en uitbreiding van het sanatorium te Paramaribo; aanleg van speel- en sportterreinen zoo dicht mogelijk bij Paramaribo; instelling eener arbeidsbeurs en van een arbeidsinspectie; en oprichting van jeugdtehuizen.

*d.* In den economischen sector is in Suriname allereerst noodzakelijk bevordering van het accres der bevolking met alle mogelijke middelen, o.m. betere gezondheids- en zuigelingenzorg en immigratie. Daarnaast moet het land boven- en ondergronds behoorlijk gecarteerd worden. Met het eerste is men reeds begonnen — althans voor een gedeelte van het land —, doch even urgent zijn degelijke mijnbouwkundige en geologische onderzoekingen. Waarom zou de Regeering niet kunnen bevorderen, dat Nederlandsche studenten in de geologie promoveeren op grond van wetenschappelijke onderzoekingen, die zij — al dan niet gesteund door een beurs — ginds hebben gedaan, zoo vraagt de Commissie zich af.

De industrialisatiemogelijkheden zijn overwegend afhankelijk van den landbouw; landbouwvoorlichting op uitgebreide schaal, actieve, centrale grondpolitiek, aanleg van irrigatiewerken en loozingen, en vóór alles verbetering van het wegennet, van het verkeerswezen in het algemeen schijnen noodzakelijk. De luchtverbindingen zijn goed, de verbindingen te water, vooral met Nederland, laten zeer veel te wenschen over; wanneer er niet op korten termijn van Nederland op Suriname eenige koelschepen in de vaart komen, loopt de opkomende citruscultuur gevaar. In verband hiermede zou de Commissie met klem willen aandringen op het instellen van een onderzoek naar de scheepvaartverbindingen (vracht- en personenvervoer) en de tarieven, die de scheepvaartmaatschappijen voor haar diensten berekenen.

*e.* Aan een herziening van het onderwijssysteem in de Nederlandsche Antillen, met inbegrip van de instelling eener betere onderwijzer(essen)opleiding, behoort alle aandacht te worden besteed. Hoe op dit gebied verbetering zou kunnen worden gebracht, werd boven reeds aangeduid.

De oprichting van een rechtsschool met een driejarige opleiding, gedifferentieerd naar een zuiver juridische en een meer bestuurlijke zijde, en met de mogelijkheid om na het behalen van het einddiploma in Nederland toegelaten te worden tot het doxtoraal examen in de rechten, verdient overweging. De Commissie merkt hierbij op, dat deze juridische opleiding aangepast zou moeten zijn aan de rechtssfeer, waarin later gepractiseerd zal moeten worden; het ware haars inziens onjuist deze opleiding te veel te doen aansluiten aan de correspondeerende Nederlandsche.

*f.* Voor wat de cultureele verzorging in Curaçao aangaat, komt der Commissie een veel nauwer contact met Nederland dan tot nog toe gebruikelijk zeer gewenscht voor. Mutatis mutandis komen hier, naar de Commissie meent, dezelfde middelen tot verbetering in aanmerking als onder *b* voor Suriname aangegeven.

*g.* Uitbouw der sociale wetgeving (Arbeidswet, Veiligheidswet, Gezondheidswet) is in de Nederlandsche Antillen noodzakelijk. Voorts moet als een sociale voorziening van de eerste orde worden beschouwd een actieve volkswoningbouwpolitiek, met aansluitend behoorlijke rioleeringen en een betere watervoorziening, dit laatste ook in de districten.

*h.* Economisch zou op de Beneden- en Bovenwindsche eilanden allereerst aandacht moeten worden besteed aan het opstellen van een welvaartsplan. De mogelijkheden tot het vestigen van nieuwe industrieën naast de olieveredelingsmaatschappijen zouden ernstig moeten worden onderzocht. In dit kader zou mede aandacht behooren te worden besteed aan de stimuleering van bepaalde typen van landbouw (b.v. divi-divi- en aloëteelt) en aan activeering van de visscherij. In aansluiting hieraan dienen de haveninstallaties te worden vernieuwd en uitgebreid. Het arbeidskrachtenprobleem (immigratie en transmigratie) vraagt belangstelling.

Het tourisme is een bron van welvaart voor Curaçao, die in ruimere mate zou moeten worden geëxploiteerd.

§ 3. Buiten haar reeds weergegeven conclusies en opmerkingen is de Parlementaire Commissie van oordeel, dat het belang der zaak rechtvaardigt, dat de Tweede Kamer uit haar midden naast de vaste Commissie voor Indische Zaken een commissie zou benoemen, die speciaal aandacht zal hebben te wijden aan de belangen van de West-Indische deelen van het Koninkrijk. Uit eigen wetenschap is het der Commissie bekend, dat het aan belangstelling voor deze gebiedsdeelen wel heeft ontbroken. Naar haar meening zou een dergelijke Kamercommissie, mede gezien de hangende staatsrechtelijke en staatkundige wijzigingen, zonder twijfel nuttig werk kunnen doen.

De Parlementaire Commissie Suriname en de Nederlandsche Antillen meent met de mededeeling van het bovenstande, het verslag nopens hare bevindingen in deze gebiedsdeelen van het Koninkrijk te kunnen besluiten.

Vastgesteld 2 April 1947.

KROPMAN, *Voorzitter.*

BIEREMA
LOGEMANN
MEIJERINK
WAGENAAR
DE ZWAAN
} *Leden.*

DE NEREE
TOT BABBERICH, *Secretaris.*